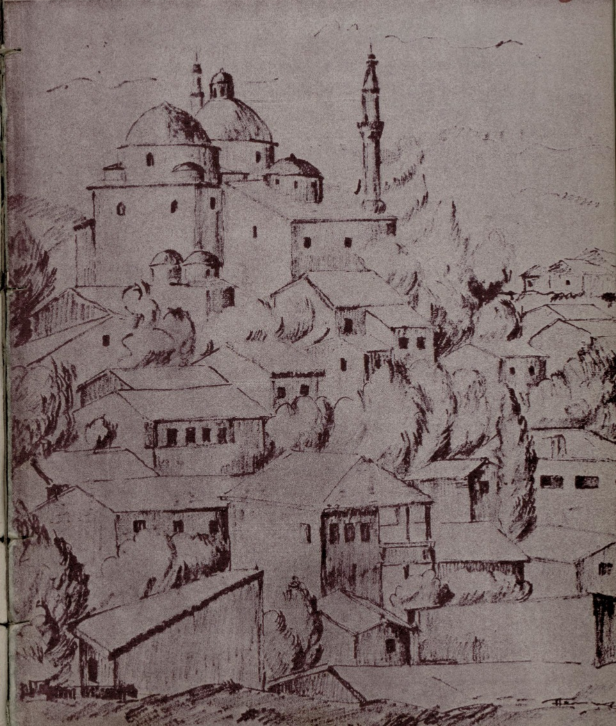
ULUDAĞ

Bursa Halkevi Dergisi

İçindekiler:

1 —	Devrim diyalektiği . . .	N.R. Karatay
2 —	Çocuklarımızı nasıl yetiştirelim?.	Ali Boysan
3 —	Fen ve yeni ilerleme . . .	M. Gülbahar
4 —	Tuyuk ve rübai	A. U. Elöve
5 —	Yarım bırakılmış cümleler	İsmet Kür
6 —	Sil anam göz yaşını -Şiir-	A. H. Okan
7 —	Gelmedi . . . . . . „	N. Nefesli
8 —	Düşünce . . . . . . „	E. Ülgener
9 —	Tanrım ne yapar? . . „	M. N. A.
10 —	Sen şarkı şöylediğin zaman. . . . . „	İsmet Bozdağ
11 —	Sabah . . . . „	Serdaroğlu
12 —	Kıskanç . . . . . . „	F. Taşkıran
13 —	1840 da İstanbul	N. Yücelt
14 —	Asker toplama zorluğu .	R. R. Yücer
15 —	Ayas bey vakfiyesi. . . .	Naci Kum
16 —	Yürük ve Çetmi türküleri	Kemal Özer
17 —	Neşriyat	R.
18 —	Çocuk nasıl esirgenir? .	M. Argüden
19 —	Bir tetkik gezisi.	Naci Kum
20 —	Halkevi çalışmaları . . .	***

Kapaktaki resim : Yeşil camisi : yapan: Kenan Özbel

Halkevi Dil - Tarih ve Edebiyat komitesi tarafindan çıkarılır.

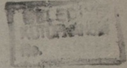
Sahibi ve neşriyat müdürü: Halkevi Başkanı Avukat Tevfik Aycan

Sayı : 27 Mayıs 1940

ULUDAĞ

Bursa Halkevi Dergisi

Devrim diyalektiği

— I —

NAMDAR RAHMİ KARATAY

Bu âlem, bir oluş âlemidir. Canlı, cansız bütün varlıklar devamlı bir değişme ve oluş kanununa tabidir. Cansızlar alanında birdenbire göze çarpmayan bu değişmeler canlılar alanında daha açık ve ölçülebilir bir şekildedir.

Dağlar, nehirler, ovalar, vadiler ... de tıpkı bir canlı gibi hayat safhaları geçirirler; onların da teşekkül devresi, gençlik devresi, ihtiyarlık ve ölüm devreleri vardır ve bu safhaların karakteristik vasıfları da tıpkı canlılarınki gibidir. Genç dağlar sivri tepelere, sarp ve keskin versanlara, sert ve kuvvetli ârızalara maliktir. İhtiyar dağlar ise yontulmuş, aşınmış; düzelmiş, sertliklerini, keskinliklerini kaybetmiştir. Nehirler de ayni suretle gençliklerinde taşkın ve haşarıdırlar, yühsek ve sarp yarlardan çağlayanlar teşkil ederek köpüre, köpüre akarlar, yataklarını didikleyerek, kazar, yontar, durmadan değiştirirler; azgın, coşkun, ferman dinlemez bir deli akışları vardır. İhtiyarladıkları zaman ise *"Muvazenet makta,,* larını almış olan yataklarında yorgun, rahat, ağır ve tenbel, belli belirsiz akar giderler.

Bu değişmeler, cansızlar âleminde çok ağır ve hissedilmez bir şekilde, fertlerin hayatında süratli ve göze çarpan bir haldedir. Bununla beraber jeolojik âlemin hayatile canlı varlıkların kısa hayatları nisbet edilirse bu oluşların süratleri arasında mühim bir fark görülmez. Jeolojik devrimlerin anî çöküntülerle meydana geldiğini iddia eden teoriye karşı bu gün « Aktüalizm » teorisi daha ziyada uygun görülmektedir. Aktüalizmin iddiasına göre arz üzerindeki değişiklikler anî yıkıntı ve çöküntüler, tufanlar, volkanlarla değil her an durup dinlenmeksizin hüküm süren yağmurlar, rüzgârlar, dalgalar, akıntılarla meydana gelmektedir.

Cansızlar âleminde olduğu gibi canlılar âleminde de hükmünü yapan bir oluş ve devrim kanununun milletlerin ve cemiyetlerin hayatında da ayni suretle hâkim olduğunu iddia edenler vardır. Gerçi muhakkak olan bir şey varsa cemiyetler de durup dinlenmeden şekilden şekile girmektedir.

Her sosyetenin kendi içinden gelen bir hareketi, bir dinamizmi vardır ki onu mütemadiyen yıkıp yapmaktadır. Her an ve her devirde bir *yıkılma tezile bir yapılma antitezi* hükümlerini icra edip durmaktadır. Sosyetelerin hayatı da bir *yıkılma ve yapılma sentezi*nden başka bir şey değildir. Yeşil kirazların kızardığını kimse görmemiştir. Bununla beraber onlar bir gün kızaracak ve kırmızı olarak görüneceklerdir.

Öyle sanılır ki hiç bir devrin insanları bizim geçirdiğimiz kadar süratli yıldırım inkılâplarını görmemiştir. Hiç bir nesil tekâmül yolunda bizim idrak ettiğimiz atlama hamlesini yapmamıştır. Bütün cemiyetlerin tarihinde ananelerin daima sürekli ve devamlı olduğu tesbit olunmuştur.

Ananeler, ağır bir sıra ile şekillerini değiştirirler; bu değişmeler, onları yaşayan nesiller tarafından açık bir şekilde hissedilmez bile. Bununla beraber her devirde bir *eski - yeni* savaşı vardır. Yine her devirde yaşlılar geçen nesle mensup insanlar daima yeni neslin ananelere karşı hürmetsizliğinden şikâyetçi; gençler, yeni neslin çocukları ise eskilerin taassu-

bundan, muhafazakârlığından, intibaksızlığından bezgindirler.

Hasılı *yaratan enerji,* tabiat alanında bugün bize çok uysal ve tabiî görünen mekanizmaları meydana getirmek için ne kadar atılmalar, çarpışmalar, uğraşmalar yapmışsa ruh ve sosyete alanında gördüğümüz kurumları ortaya koymak için de ayni sonsuz didinmeleri yapmaya mecbur olmuştur. Her devrin, her oluşun, her durumun kendine mahsus bir mantığı vardır. Bugün bize çok gülünç, çok mantıksız görünen bir takım hâdiseler, yine bugün bize çok makul ve mantıkî, çok doğru ve tabiî görünen vâkıaların anasıdır.

Bu âlemin esas unsuru dinamik bir mahiyeti haiz olan enerjidir. Maddeyi de, fikri de doğuran ve yoğuran odur. Madde onun oluşunun bir görünüşü, fikir ayni oluşun bir başka fonksiyonudur. Bunun için madde âleminde de, fikir âleminde de her zaman ayni enerjinin diyalektiği hâkimdir. Bunun için her hâdise, gösterdiği şeklin bütün illetlerini üzerinde taşır. Falan nehir şu biçimde bir menderes çizmiş, öteki şöyle bir yol izlemiş . . Bunlar nasıl o nehirlerin tabi oldukları şartların zarurî birer sonucu ise, pisikolojik ve sosyolojik bütün vâkıaların da oldukları şekilde olmaları öylece tabiî ve zarurî bir şeydir.

Fakat buna rağmen her yeni devir eski devrin betonlaşmış mukavemeti arasından sıyrılıp kendi kurumunu meydana getirebilmek için hayatiyeti nisbetinde gayret sarfetmeğe mecbur olmuştur. Tabiat ve beşeriyet tarihinin her safhasında her zaman gördüğümüz şey işte bu çarpışmadır. İşte biz buna evrim veya devrim savaşı diyoruz. Ve bu devrimlerin oluşu daima bir takım buhranlar doğuruyor. Eski bir *kıymetler sistemi,* yerini kolayca *yeni kıymetler sistemine* bırakmıyor. *Eski - Yeni* mücadeleleri de bundan başka bir şey değildir. Bu mücadeleler esnasında karşılıklı olarak iki perspektif meydana gelir. Eski kıymetlerin tesis ettiği mantık karşısında yenilerinki gülünçtür, acayiptir, çirkindir, küstahçadır ve terbiyesizcedir. Buna karşı yenilerin mantığı karşısında da eskiler ayni manzarayı gösterirler.

Çocuklarımızı nasıl yetiştirelim?

III

Beden terbiyesi

ALİ BOYSAN
Sanat Okulunda Öğretmen

Her ebeveyn bilir ki, umumî kaide olarak talebeler tatillerde ders zamanlarından daha iyidirler. Çünkü tatilde geçen hayat tabiata daha uygundur. Programlar ve tedrisatın çocuklarımıza yaptığı tesir fizyolojiye aykırıdır. Fakat bu bir medeniyet hasılasıdır. Hepimiz uzun ve yorucu gayretler mahsulü olan terakkiye ciddiyetle bağlıyız. Biz, tabiatın muhalif kuvvetlerine yavaş yavaş hâkim olmuş, gittikçe maddenin esaretinden ve fikrî meşguliyetten kurtulmuş bulunuyoruz. İnsan bu kazançlarile âdetâ kendinden geçmiştir. O, tabiata uyularak ona galebe edileceğini ve ancak fizyolojinin değişmiyen kanunlarına uymakla sıhhatli olabileceğini unutmuştur. Eğer bir çok insanlar az veya çok hasta iseler, bunlar tabiat kanunlarını bilmediklerinden yahut ona göre yaşamadıklarındandır.

Ruh terbiyesi, insan olmak istiyene çok lüzumludur. Dımağı bir çok malûmatla döşemek faydalıdır; fakat düşünmeyi öğrenmek, doğru ve sağlam bir hüküm vermeyi, dayanıklı ve anlayışlı bir zekâyı kazanmak çok daha faydalıdır. Her çocuğun şahsî ve cemî bilgilerini artıracak surette öğrenmek hakkı ve vazifesidir.

Fakat 10—18 yaşındaki çocukları günde 9 saat sınıflarda öğrenme ve araştırma mecburiyeti altında çalıştırmak çocukluk ve reşidlik yaşlarının ihtiyaçlarını tanımamak değil midir? Bu küçük adamlar, küçük hayvanlar gibi, ahenkli bir surette tekâmül için yalnız gıdaya değil ayni zamanda harekete ve meydana muhtaçtırlar. Denebilir ki bizim mektep teşkilâtımız dimagî dehhame menfaatine vücudun dumurunu iltizam ediyor. Halbuki sağlam fikir sağlam vücuttadır.

Bazı talebeler, sıhhatlerini programların mantıksızlığına karşı müdafaa çaresini bulmuşlardır. Bunlar sınıfı bir istirahat mahalli telâkki ederler, vazifelere ve mütalealara çok az zaman verirler, uzun saatleri

gezmeğe ve oyuna hasrederler. Fakat usulleri muvafık olmadığından muvaffakiyetleri de yoktur. Bunları taklit etmeği tavsiye edemem.

Fakat akıl, ne olursa olsun, hayatın muhtelif faaliyet safhasında, her hangi bir muvazeneyi aramağı tavsiye eder. Bu şüphesiz, her fikir çalışmasına denk bir fizikî faaliyetin beraberliği demek değildir. Bu bazı hüsnüniyet sahiplerinin düştükleri yanlış bir görüştür. Bilâkis, her yorgunluk, fikrî yahut bedenî, bir mikdar hayatî kudret sarfettirir. Bunu fikrî veya bedenî olarak iki kısma ayıramayız. Bir futbol maçında bir genç, saatlerce zor bir davayı yahut bir yazı mevzuunu çözelemek için lüzumlu olan fikrî kudreti de kaybetmiştir. Onun için yapılacak bir şey vardır: Dinlenmek, mümkünse uyumak. Bunun tersine olarak, fazla fikir çalışması bir sporcuyu tabiî formundan düşürür.

Doğru olan, tam sıhhatli olmak için vücudu paslandırmamaktır. Ayni zamanda hem fikrî alanda, hem de sporda yüksek bir derece almak hırsını beslemek tedbirsizliktir. Böyle yüksek kıymette kimseler olabilir. Fakat bunlar istisnalardır. Talebelerimizden istediğimiz, onların büyümelerinin ve hayatî faaliyetlerinin (teneffüs, kan deveranı, hazım) kâfi derecede uygun olmasıdır. Bunun için harekete ihtiyaçları vardır. Bunu ne zaman ve nasıl yapmalıdır?

Evvelâ, mektep hayatında lüzumlu istirahat zamanları vardır. Kim bir teneffüs başlangıcının gösterdiği çığlıkların ve intizamsız hareketlerin âni tezahürlerine şahit oldu ise, çocukların ders sonlarına doğru dayanılmaz bir tazyik altında olduklarına hüküm verir. Teneffüsler oyun içindir. (Zor teneffüs eden, bilhassa çok küçük yaştakiler için en basit ve doğru teneffüs hareketleri oyundur. Oynamıyan çocuk ya hasta, yahut hastalığa namzettir. Oyun en tabiî beden terbiyesidir. Ayni zamanda cazibeli ve sıhhîdir). Bunu çocuklarınıza ısrarla söyleyiniz ve yaptırınız. Bazı çocuklar, ders aralarında hareketsiz kalırlar, aralarında ihtiyarlar gibi konuşurlar, yahut gelecek derslerini hazırlarlar. Bu bir hatadır.

Çalışmadan sonra ona bir müddet fasıla vermelidir. Tabiatın kanunu böyledir. Orada her şey muntazam bir surette birbirini takip eder: Kış ve yaz, gece ve gündüz, uyku ve uyanıklık, iş ve istirahat.

Okullarımızdaki yatılı talebelerin idman olarak hemen hemen yalnız teneffüs zamanları vardır. Bazı idareciler, sabahları bir takım beden hareketleri, bilhassa teneffüs temrinleri yaptırmaktadırlar. Bu güzel bir âdettir. Yatısızlar da hareket için başka vesileler bulurlar: Bu, okula kadar olan yoldur. Bu yol çocuğun beden kudretine göre ise, onun yaya yürümesi çok doğrudur. Bir çok talebelerin lüzumu

olmadığı halde velileri tarafından otomobille okula götürüldüklerini, bir çoklarının da tramvay ve bisikletten istifadeye kalkıştıklarını görüyorum.

Okula çok uazk olanlarını bir tarafa bırakıyorum. Okula yakın olanlar muhakkak yürümek mecburiyetindedirler. Bu makina asrına, bir çok genç dımağlar bir yerden diğer bir yere gitmek için mororlü bir vasıtaya binmeyi yürümekten daha iyi görürler. Bu hatadır. Yürüyüş, tehlikesi ve mahzurları olmıyan, çok eski zamanlardan ve dedelerimizden bize miras olarak kalmış tabiî hareketlerdir. Müteaddit adeleleri oynatır, teneffüsü ve kanın deveranını kuvvetlendirir, hazmı kolaylaştırır. Bütün bunlar herkesin yaşına ve tabiatına uygun hareketlerdir.

10 yaşından başlıyarak her gün en az bir saat yürümek son derecede sıhhîdir. Eğer okulla ev arası bir çeyrek saatlik ise bunu düşünmeden yapmalıdır. Çok yakında oturuluyorsa, gidiş ve geliş yollarını mümkün olduğu kadar uzatmalıdır. Bunu izah edelim:

Bu, yollarda arkadaşlarile gevezelik etmek, sergileri, dükkân vitrinlerini gözden geçirmek suretile vakit kaybetmek değildir. Bu ahlâki bakımdan tehlikesiz olmadığı gibi fizikî bakımdan da hiç faydası yoktur. Faydalı yürüyüş normal ölçüde olandır: 7 yaşındaki bir çocukla, 30 yaşındaki bir adamın adımları bir değildir. Bir hasta ve yorgundan sağlam bir adamın yürüyüşü istenmez.

Evlerimizdeki bahçeler bizim için sıhhî birer hareket sahasıdır. Bahçeleri olan talebeler bilhassa iyi mevsimlerde çok bahtiyardırlar. Orada boş geçen bir çeyrek saatten bile istifade mümkündür. Bahçeye konacak basit jimnastik aletleri çocukları sevinç içinde bırakır.

Bahçıvanlık da bir spordur. Hattâ sporların en iyisidir. Çapalamak, kazmak, su kovasını taşımak, ağaçları budamak, yemişleri toplamak, yük kaldırmak umumiyetle jimnastiktir. Bahçenin olmadığı yerde bu eksikliği basit idman hareketlerile telâfi imkânı vardır. Okullarımızdaki jimnastik dersleri saatleri çok azdır. Yağışlı ve soğuk günlerde yersizlik yüzünden bu saatlerden de istifade edilemez.

Çocuklarımızın spor, iş ve istirahat saatlerini uygun bir surette düzenlemek gerektir. Bu her zaman böyle midir? Hayır. İyi bir talebe, (iyi çalışan, anlıyan, ve işe kendisini veren) talebesinin ilerlemesini büyük bir alâka ile takip eden muallimler olmalıdır. Ebeveynin dikkati ve alâkası burada çok kıymetlidir.

Her talebe sabahleyin yataktan kalkar kalkmaz hiç olmazsa bir çeyrek saati beden hareketlerine ayırsa mükemmel neticeler elde edilir. Uzun senelerdenberi bu güzel itiyadı edinmiş yaşlılar ve ihtiyarlar tanırım ki bundan çok faydalanmışlardır. Büyük talebelerimiz

onları taklitten büyük fayda göreceklerdir. Bunun fizikî faydası inkâr edilemez. Fakat her zaman ayni ekzersizleri tekrarlamak insanı usandıran ve yoran sert hareketleri yapmaktan sakınmak lâzımdır.

Bu sistemin çocuklara tatbiki imkânlarının kolay olduğunu kabul edecek kadar nikbin olmadığımı itiraf etmeliyim. Filhakika, hiç bir çocuk yoktur ki, sabahları anne ve babasının zoru ile uykudan kalkmasın. Uyku mukayese kabul etmez bir canlandırıcı, kuvvetlenndirici ve tamamile dinlendiricidir. Bu yaşta bir çeyrek saat uyku, bir çeyrek saatlik beden terbiyesine muadildir. Diğer taraftan, çocuk beden terbiyesi için ne kâfi derecede usule ve ne de itinaya sahiptir. Onu sevk ve idare gerektir. Evde buna zaman bulacak kimseler olacak mıdır?

Eğer, ders günlerinde, talebe kâfi derecede bedenen meşgul değilse, ona kaybettiğini kazandıracak haftanın iki günü vardır:

Cumartesi ve pazar. Bununla beraber bu iki günü sert beden hareketlerine vermek doğru değildir. Evvelâ mektep programları o derecede yüklüdür ki talebe cumartesi hattâ pazar günleri bile boş zamanlarda ancak vazifelerini hazırlamak için istifade edilebilir. Bazı ebeveyn çocuğun cumartesi günlerini musiki ve lisan derslerile doldurmuştur. Yalnız ortada pazar günü kalmaktadır. Bu iki gün boş olsa bile tamamen beden hareketlerine tahsis edilebilir mi? Ve bu doğru mudur? Bazı gençler tanırım: Cumartesi günü öğleden sonra evden çıkar, geceyi kırda geçirir, ertesi günü yürüyüş veya müsabaka yaparak geç vakit evine döner. Bundan büyük bir haz duyduklarını biliyorum. Fakat bu çoktur. Pazartesi günü dersler başlayınca bu vücut yorgunluğunu duymamak gayri kabildir. Spora alışmış bir uzviyet bile ders yılı içinde bu şekildeki hareketlerden müteessir olacaktır. Bundan şu iki neticeyi çıkarırız: Ders yılı içinde bile, bir parça idman yapmalıdır. Sonra hafta tatillerinde çok yorucu olmıyan spor hareketleri iyidir. (Uzviyet bir defada muayyen bir miktar jimnastiği hazmedebilir; fakat alabileceği miktardan fazla verilirse fayda yerine zarar verebilir.)

Bu mülâhazalar serbest günlerde talebelerimize hırsı harekete getiren yorucu sporlardan kaçınmalarını tavsiye edecek bir mahiyet alıyor. Şu halde ne yapmalıdır? Cumartesi ve pazar günlerinin öğleden sonraları açık havada geçmelidir. En güzel hareket de yürüyüştür. Yürüyüş herkese ihtiyacı olan gayreti meselâ, istenilen süratı, yolun devamınca rastlanacak engelleri göze almayı (tatlı meyiller, çıkışlar, orman yolculuğu) vermekle kalmaz, fakat geniş

tetkikler yapmak fırsatını da verir. Bir defa yakın muhit iyice tanındı mı, hareket sahası otobüs ve trenle daha uzak yerlere de götürülebilir. Muhitini tanımaktan daha alâkalı ne vardır?

Bisiklet, yürüyüş kadar faydalıdır. Hızlı giden bir taşıma vasıtası olduğu için ona üstünlüğü de vardır. Fakat yazık ki bu rahatlığın mahzurları da mevcuttur. Otomobil, otobüs gibi büyük nakliye vasıtalarının çokluğu, bilhassa şehir yakınındaki yolları bisikletliler için tehlikeli yapmıştır. Nihayet iki büyük tehlike bisikletçiyi daima gözler: Sıcak ve soğuk. Hızlı bir pedal hareketi insanı terletir, bunu gölgede bir istirahat, yahut serbest bir iniş takip eder. Kalp yorgunluğunu da buna ilâve etmelidir. Ekseriya genç adam arkadaşından geri kalmamak yanlış arzusuna kapılabilir. O halde bu çelik ata binmek zevkini tatmış olan gence akıllıca ve tedbirli hareketler tavsiyesinde bulunmalıdır. Uyanıklık emniyetin anasıdır.

Yüzme de iyi sporlar arasında mevki alır. Bunun adalelere olduğu kadar teneffüs ekzersizlerine de faydası vardır. Fakat soğuk ve sıcak sularda yüzmeği dikkatle ayırmak gerektir. Birincisi çok sıhhî ve kuvvetlendiricidir. Fakat esasen kuvvetli olanlara iyidir. Ancak yazları yapılabilir. İkincisi zayif çocuklar için bile kabili tatbiktir. Her mevsimde ılık suya girilebilir. Soğuk sularda zayıf bünyeliler için tehlikeli olabilen sert reaksiyonlar ılık sularda yoktur. Ilık su sinirleri yatıştırıcıdır. Bilhassa sinirliler bundan çok fayda görürler.

Diğer bir çok sporlar da tavsiye edilebilir. Tenis dikkati artırır ve bütün adaleleri hareket ettirir. Kürek çekme, kol adalelerini ve ciğerleri kuvvetlendirir. Boks, çok yorucu olmamak şartile, soğuk kanlılık ve sürati karar öğretir. Eskrim çabukluk ve isabet oyunudur. Kapalı bir salonda yapılması ve yalnız vücudun bir tarafını hareket ettirmesi mahzurlu ise de, açık havada yapıldığı ve iki kol da kullanıldığı takdirde çok sıhhîdir. Biniciliğin de çok hararetli taraftarları vardır. Bu spor dayanıklılığı artırır ve binicinin maruz kaldığı sarsılmalar hazmı kolaylaştırır. Dansın da hararetli müntesipleri varsa da kapalı salonda yapıldığı için mahzurludur. İp atlama bacak ve karın adalelerini, kalbi, teneffüsü kuvvetlendirir.

İdman nevilerini ve bunlar için gereken vasıtaları rövü halinde gözden geçirmek uzun olacaktır. Herkes mevsime, isteğine, bünyesine ve kesesine göre bir sporla meşgul olabilir. Çünkü çok pahalı sporlar olduğu gibi en zayıf bütçelere de uygun olanları vardır.

Fen ve Yeni ilerleme

IVOR. B. HART
Türkçeye çeviren
M. GÜLBAHAR

Fen hiç durmadan ilerliyen bir hikâye olmuştur. Hakikat arkasından hakikat meydana gelmiş, kanun peşinden kanun çıkmış, hata peşinden hata zuhur etmiş, kötü telâkki peşinden kötü telâkki ortadan kalkmıştır. Tedricen kâinata ait büyük tasavvurlar, kanun ve usul meydana gelerek hürmetimize hâkim ve korkumuza âmir kesilmiştir.

Nihayet yürüyüş sürat kesbetmiştir. Birinci sınıf keşifler ayni önemde ihtiraları meydana çıkardı. Bir zamanlar, hayretle bakılan hava ve denizaltı telgraflarına, posta muhaberelerinde kullanılacak derecede alışıldı, hattâ telsiz telgraf her günkü hayatın genel ihtiyacı arasına girdi, ve telsiz telefon bile artık hayretimizi celbetmemiye başladı.

Bununla beraber biz henüz ilmin eşiğinde bulunuyoruz. İnsanların anlayışına tabiat pençeresinin yalnız bir köşesi açılmış bulunuyor. Fen âleminde meydana gelen hâdiseler bir çok cihetlerden etrafı çevirdi, ve şimdi de geleceğe ait serî inkişaflar ihtimalleri açılıyor.

Şimdi hârikalar devrinde yaşıyoruz. Hayret verici bir keşfi diğeri takip ediyor, ve insandaki icat kuvvetinin hududunu hiç biri kestiremiyor. Bütün bu icatları açık bir yolun arızaları gibi telâkki ettiğimizden yaşamakta olduğumuz devrin, dedelerimizin yahut ecdadımızın yaşamış oldukları devirden ne kadar farklı olduğunu bir an durup da düşünmüyoruz.

Fenne karşı olan borcumuzun çokluğunu unutmayı âdet edinmiş oluyoruz. Çünkü hayret verici hediyelerin bir çoğu her

günkü ihtiyaçlarımıza karşı olduğundan kıymetleri asıllarını unutmamıza sebeb oluyor.

Halkı fenne iyice alıştırmak için üç sınıf işçi lâzımdır. Birincisi, tabiî hakikati arayıcılar olup bunların vazifesi o hakikat üzerinde çalışmak, ve hakikatin selâmeti namına keşif meydanını genişletmek, ve amelî gayelerini hiç düşünmemektir. İkincisi, tabiî hakikatin öğretmeni olup onun vazifesi keşiflerle kazanılmış olan malûmata umumî bir cereyan vermektir. Üçüncüsü ise, tabiî hakikati tatbik eden olup bunun vazifesi fennî bilgiyi ihtiyaçlarına, rahatlıklarına ve gösterişlerine uydurmaktır.

Artık (olmaz) sözü dil kitaplarından çıkarılacak hale gelmiştir. Orta yaşlı bir kimse tayyarelerin, otomobillerin, radyoların, sinemanın mevcut olmadığı zamanı hatırlar, telefon ve elektrik lâmbasının ancak büyük şehirlere mahsus hârikalardan olduğunu da hatırlar. Zamanlarla beraber âdetler de değişmiştir. Şimendiferler, otomobiller, ve istimbotlar hayatın basitliğini harap etmiş ve aramızdaki en fakir kimselere bile ecdadımızı hayretlere düşürecek derecede, lüks yaşamak fikrini vermiştir.

Asrımızın hususiyeti yalnız dev adımlarile ilerlemekte olan fennin tekâmülü olmayıp umuma şamildir. Bilginin sonu ile itikadın başlangıcı neresi olduğunu bilmiyen hiç bir kimse büyük bir mütefekkir olamaz. Fen ile imanın kaynaşması kemal husule getirir. Büyük bir adamın düşüncelerinde zorluk baş gösterir, onun mücadele edecek ve zorluğu yıkacak bir dimağı vardır. İnsanın zorluğu bir zevk parçası edinmiyen dimağı çok zayıf olması lâzım gelir.

Darwin'in hayatı başarile geçmiştir. Her dokunduğu şeyde muvaffak olmuştur ve faydalarını da dünyanın büyük bir kısmı ile paylaşmıstır. Başarıya kısa yoldan varmıştır, onun eserlerinden hiç birisi tali' diye bileceğimiz tesadüfün mahsulü değildir.

Galile kendi icadı olan teleskobu sayesinde ve yüce ilme hayatını feda edecek derecede olan hürmetinden doğan bir

aşk ile gökleri tecessüse girişti ve az zaman sonra, arzın kâinatta sabit bir merkez olduğu hakkındaki eski teoriyi yok eden hakikati meydana çıkardı. Din ilmi müderrislerinden bir papas olan Carpernicus (Kepönikas) fennî hususlara derin alâka gösterdi. Arzın kâinat merkezi olduğu hakkındaki eski nazariyeye itiraz ederek küremizin güneş etrafında dönen bir çok seyyarelerden biri olmaktan gayri bir hususiyeti olmadığını isbat etti.

Eğer gerek aklî ve gerek cismî, kuvvetlerin hareket husule getirdiğini isbat eden ve bu suretle insanların hayatı üzerinde çak derin tesirler uyandıran kimsenin en büyük adam olduğunu kabul edecek olursak, 1760 dan 1800 tarihine kadar yaşıyan James Watt ile kimseyi mukayese edemeyiz.

Tuyug ve rübaî

ALİ ULVİ ELÖVE

— 26 ıncı sayıdan devam —

Şimdi tuyug ve rübâğî hakkındaki mukayese ve mütalâalarımızı şöyle hulâsa ediyoruz:

I. Tuyugda:

a) Vezin:

1. Aruziyetsiz veya aruziyeti kıt. (aruzun muayyen vezinlerine uymaz. No. 1, 2, 21, 22/2, 23, 30.)

2. Bağzı mısrağları aruziyetli. (aruzun: fâğilâtün, fâğilâtün, fâğilün: No. 3, 26, 29, 32, 33 - feğilâtün, mefâğilün, fâğlün: No. 29. - feğilâtün, feğilâtün, fağlün No, 33 vezinlerine uygun.)

3. Bütün mısrağları aruziyetli (aruzun, fâğılâtün, fağilâtün, fâğilün vezinlerine uygun, ki bütün bu numaraların dışındakilerdir.)

4. Bütün bu hece vezinleri (tam taktiğli) olmak üzere bir bölgülü, iki bölüklü olur. Bunlar: 9, 10, 11, 12 hecelik mısrağ ölçüleri dahilinde:

4.8, 6. 6, 8. 4 = 12

4. 7, 5. 5, 6. 5, 7. 4 = 11

3. 7, 4. 6, 5. 5, 6. 4, = 10

4. 5 = 9

Suretinde, yani (8, 7, 6, 5, 4) hecelilerden ibaret birinci bölüğe (10, 11, 12) sayılarından birini aşmamak üzere (8, 7, 6, 5, 4, 3) heceli bir ikinci bölüğün katılmasiyle teşekkül eder.

5. Tuyug, (düz, tek vezinli), (düz değişik vezinli) veya

katışık (=çok vezinli: 2, 3 vezin katışık, yani serbest nazım) olur. (Bak, tuyug misallerine.)

6. Tuyugun ilkin (mani gibi) bir güfte, yani besteli bir kıt'a, ve ayni zamanda veya sonradan mağnidar veya cınaslı olarak terennümsüz, bestesiz alelâde bir kıt'a halinde kullanıldığı anlaşılıyor.

b). Şekil:

1). a a a a — 2). a. a — 3) a a. a — 4) a a a. — (bak. tuyug misallerine.)

c). 1. Cınaslı olur (1, 2, 3 üncü şekillerinin kafiyeleri; 3 üncü şeklin ayrıca redifleri.)

2. Cınassız olur (4 üncü şekil -- bak. tuyug misallerine)

d). Mevzuğ iğtibariyle kıt'a ve rübâğıye benzer (bak. tuyuglara.)

II, Rübâğîde.

a) Vezin:

1. (Ahreb, ahrem) vezinleri denilen aruziyetleri kıt hususî iki vezin takımından biri veya bir kaçı ile olur.

Aruziyeti (ahrem) e nibetle bir az daha ziyade olan (ahreb) takımından vezinlerle yazılan rübâğiler Türk nazmında ekseriyetle görülenlerdendir.

2. Bu aruz vezinlerinde mısrağ ölçüsü, pek kullanılmayan (ahrem) takımında (10, 11, 12), ve çok kullanılan (ahreb) takımında (11, 12, 13) heceden ibarettir.

3. Bu aruz vezinleri, daima tuyug hece vezinlerine de muadil olur.

Bu hece vezinleri tam taktiğli olmak üzere bir bölgülü ve iki bölüklü olur. Bunlar rübâğînin (ahrem) takımına ve (13) lüsü hariç, (ahreb) takımına uygun olmak üzere (10, 11, 12) hecelik mısrağ ölçüleri dahilinde.

Ahreblerde (7. 6, 7. 5, 7. 4) heceli
Ahremlerde (6. 6, 6. 5, 6. 4) heceli
Türk vezinlerine muadildir.

Nakıs ve karışık taktiğlilerinde ise, taktiğ yerleri değiştirilmek üzere yine bir bölgülü ve iki bölüklü olarak hece vez-

ninin tam taktiğlilerine muadil olur ki bunları daha yukarıda rübâğî bahsinde göstermiştik. (bak. ahreb, ahrem vezinlerinin muadil hece vezinlerine.)

Bu hece vezinleri tuyugda gösterdiğimiz hece vezinlerine tamamen muadil olduğu gibi, bunların misallerini veremediğimiz başka tuyuglar da, rübâğîlerin ayrıca muadil oldukları (8. 5, 7. 6, 6. 7, 5. 8) müstesna, diğer (7. 5, 5. 7) lilere de tesadüf edileceği şüphesizdir.

Bunların içinde yalnız (8. 4, 5. 8, 5. 7, 4. 8) vezinleri çok eski Türk vezinlerine dahil olmak lâzım gelir.

4. Rübâğî de, tuyug gibi (düz, tek vezinli), (düz değişik vezinli) veya katışık (=çok vezinli: 2, 3 vezin katışık, yani serbest nazım) olur. (Bakınız rübâğî misallerine.)

5). Rübâğî, fars dilinde çifte beyit demek olan (dü beyit) ten başka, 1. nağme, 2. lâg ve lâtife ve harfendazlık ve takılma manalariyle (terâne)diye de adlanır, ki bu tabir dahi rübâğinin, tuyugda olduğu üzere, ilkin (mani) gibi bir güfte yani besteli bir kıt'a, ve sonraları manidar vasfını muhafaza ederek terennümsüz, bestesiz alelâde bir kıt'a halinde kullanıldığını düşündürüyor.

b). Şekil:

1) a a a a — 2). a. a — 3 a a. a — 4).

c). Her üç şeklinde de cinassızdır (bak. rübâğî misallerine)

d). Mevzuğ iğtibariyle tuyuga benzer (bak rübâğîlere.)

Görülüyor ki gerek tuyug, gerek rübâğî, kıt'alardaki gibi mevzuğ nevilerinin aynîliğinden başka, bütün hususiyetleriyle vezin ve şekil cihetlerinden de bir benzerlik gösteriyor; hattâ cinassız da olmakta müşterektirler; ve belki her ikisi de ilkin terennüm edilir yani besteli olmakta müşterek idiler. Bu iğtibarla bunların menşe'ce de müşterek oldukları düşünülebilir.

Divanı lügatüttürk (C1 S. 314) (koşug) sözünden bahs ederken bunun 1. şiir, 2. recez (=her mısrağı kafiyeli+mısrağları kısa şiir) 3. kasîde, manalarında olduğunu söyler.

Çagatay lûgati ise (s. 237) (koşuk) imlâsiyle: raks havası

aksamından bir nevi teganni + âşıkların okuduğu şarkı ve türkü, eş'arlar, diye kaydeder.

Dergi: (koşık) imlâsiyle: şiir; (koşok) imlâsiyle teganni; (koşug) imlâsiyle: nazım, neşide; şiir; (koşuk) imlâsiyle: güfte, hava + manzume, şiir manalarını verir. (S 1013, 1014).

M. Fuat Köprülü de (Türkiyat mecmuası, c 2, s. 230): (eski on birli koşuk ananesi...) diye bundan dolayısiyle bahs ettiği gibi, (Türkiyat mecmuası, c 2, s. 226),: (Türklerin halk edebiyatında bir takım hususî nazım şekillerinin mevcudiyeti eskidenberi mağlumdur. Mani, koşuk, türkü, varsağı, ilh gibi muhtelif isimler altında muhtelif Türk sahalarında yaşayan bu nazım şekilleri ...) diye yine bunu dolayısiyle anar.

D. L. T. te her hangi bir şiir veya güfte manasiyle tuyuk (g) sözüne rastlanamadığı halde, koşuğ'dan bahs edilmiş olması da gösteriyor ki Türk nazmının, elimizdeki vesikalara göre en eski bir örneği koşuktur; ve bu koşuk, yine onun verdiği malûmata göre, her mısrağı kafiyeli veya mısrağları kısa (Fuat Köprülünün tarifince 11 hecell) bir şiirdir ki Türklerin halk edebiyatında mevcudiyeti eskidenberi malûmdur; ve bu da muhtelif isimler altında yaşayan diğer nazım şekilleri arasında muhtelif Türk sahalarında yaşamıştır. Nitekim D. L. T, ten çok muahhar zamanlara ait olan çağatay lûgatinin verdiği malûmattan anlaşılıyor ki sonraları (çg. lug. s. 120) (sahrayî ve rustayîlerin gayrı muntazam eş'arları) manasiyle beraber (bir neviğ manzum, türkü, şarkı) manasındaki tuyuk'la müradif olmak üzere zikr edilen (koşuk) sözü (şiir) manasını muhafaza ettikten başka (aşıkların okuduğu şarkı ve türkü + raks havası aksamından bir neviğ teganni) kayıtlarını da taşıdığına göre, bu nazım şeklinin belki ilkin, belki daha muahhar zamanlarda güfte gibi teganni edilir türkü ve şarkı rol ve adını almış olduğu düşünülebilir. Nitekim (dergi) nin de bu söze dair verdiği manalar arasında hem sadece bir (nazım ve şiir) hem de (türkü ve güfte, hava) [1] manaları da görülüyor. Çagatay lûgatinin (garı muntazam

[1] Dergi, ayrıca 1. manzume + bir nevi nazım vezin ve bahrı 2. halk türküsü: Radloff II, manalarını da veriyor.

eş'ar) kaydi ise, pek sarih olmamakla beraber bu nazmın bağzı mısrağlarında sayıca tehalüf te olduğu düşünülebilir ki, Türk nazmı bahsinde verdiğimiz misallerde de görüldüğü üzere, bu türküleri eski ve muahhar halk edebiyatımızda az görülen şeylerden değildir. (Bak. kitabı Dede Korkud'dan misallere ve alt tarafındakilere.)

M. Fuat Köprülü'nün (Türkiyat mecmuası, c 2, s. 226) rus müsteşriklerinden Samailoviç'in eserinden naklen (Kutadku bilik) de mani unvanı altında mütekarib vezninde ve kafiye tarzı rübâğîye benzemek üzere dört mısrağlı bağzı parçalar olmasından bahs ettiğine bakarak [1] bunların D. L. T. te koşug diye adlanan muayyen nazım şekline dahil olduğunu kabul edebiliriz, ki bu koşuglar ya ilk veya muahhar zamanlarda mani gibi iymalı bir halk türküsü halinde terrennüm ve teganni edilir. Bir güfte yollu kullanılmakla beraber bu durumuyle birlikte veya daha sonraları iymasız ve terennümsüz bir kıt'a halinde de kullanılır olması ihtimali vardır.

Yine bu ihtimal dahilinde olarak koşuk, terennümlü yani (güfte) veya terennümsüz yani bestesiz alelâde (kıt'a) halinde olsun, iymalı olarak kullanılmağa başladığı zaman (kapalı, muğlak, manasına olan (tuyuk) ve belki (tuşuk) gibi muahhar bir tabirle koşuğun bu nevini teşkil etmek üzere bu yeni isimle ondan ayrılmış ta olabilir.

Nasıl ki yukarıda dediğimiz gibi (çg. lug. s. 120) tuyuk sözü, koşuk söziyle müradif olarak (sahrayî ve rüstayilerin gayrı muntazam eş'arları+bir nevi manzum türkü, şarkı) ve (çg. lug. s. 237) (raks havası aksamından bir teganni+aşık-

[1] Pr. Samoiloviç (Türk dili haziran 1935. sayı 12. s. 47) deki muahhar neşriyatında da şöyle diyor: (1917 senesinde (tuyug) lar hakkında yazdığım makalemde bir taraftan Orta Asyadaki (tuyugların yalnız 11 inci asırda kutadgubilik kitabında ve 15 inci asırda çagatay divanlarında bulunduğu halde diğer taraftan Anadolulu (Kadî Bürhaneddin) in 19 uncu asırda yazdığı divanda da bulunduğunu biliyorduk. Şimdi Harezun ile Altın ordu edebiyatında (remel) vezninde yazılmış (tuyug) lardan haberdar değilsek te, mütekarib vezninde tuyukların yalnız Kutatkubilik'te değil, Altınorduda, 14 üncü asırda yazılmış (Hüsrev ve Şirin) romanında da bulunduğunu işaret edebilirim.

ların okuduğu şarkı ve türkü, eş'arlar) manalariyle ifade edilmektedir.

Ancak ilk zamanları güfte halinde olan koşuklara verilen bu (tuyuk = iymalı, manidar) tabiri, kullanıldığı muhitin fars te'sirine uyarak adını «mağnidar» sözünün kısacası olan (mağni. mani) ile değiştirmiş olsa gerektir. Nitekim M. Fuat Köprülü, Radloff'tan naklen, (tuyug kelimesinde « cinas, iyma » medlûlleri münderiçtir. Belki de cınaslı (mağni = mani) lere halk edebiyatında evelce (toyug) adı veriliyordu.) der.

Fakat, doğduğu koşuğun bir başka tarzını teşkil ederek bir taraftan cinaslı, iymalı müterennim koşuk manasiyle ilkin öz Türkçe (tuyug), sonraları muhitin tesiriyle farsca (mani) adını alan bu dörtlü kıt'a halindeki cınaslı güfte, diğer taraftan daha sonra yine eski tuyuk adiyle cınaslı ve cınassız, fakat terennümsüz alelâde bir kıt'a halinde edebiyatta yeni bir nevi teşkil etmiş olduğu zaman, terennümlü cınaslı mani manasındaki (tuyug) tabiri de yerini büsbütün (mani) tabirine bırakarak sadece cınaslı cınassız kıt'a manasiyle kalmış olması ihtimali uzak değildir.

Nitekim Ahmet Talât (Türk şiirlerinin vezni, S. 175—183) Abdülkadir Meragî'ye atfen: (Irak Türkleri «muğtedil» namında bir tarzı telkin ile bahri remelden (fâğilatün fâğilatün fağilât) vezniyle Türkçe ve farisî dübeyt okurlarmış. Misal olarak verdiği dübeyit kafiyeleri cınaslı ve tam bir tuyugdur. Bu zata nazaran (muğtedil)in güftesi Türkçe olursa (koşuk) [1] olur, bu da cınassız tuyugdur.) diyor ki bu, koşuğun cınassız veya cınaslı tuyug şeklindeki dübeyit (yani farsın iki beyitlik kıt'ası = rübâğî) e sonradan adiyle beraber değişmiş olduğunu, ilkin (muğtedil) namında bir tarzı telkin ile bahrı remelden okunan bu beyitlerin adı farscada bu tuyugun farsca dübeyt (terane, rübâğî) mahiyetinde bulunduğunu te'yid eder diye düşünüyoruz.

---

[1] Yine (çg. lug. S. 120) ine nazaran koşuk sözü (tuşuk) söziyle müradif gösterilmektedir ki bunun da manası (bir nevi manzum türkü, şarkı + sahrayî ve rustayîlerin gayrı muntazam eş'arları suretinde veriliyor. Tuşuk sözü (tuyuk) un aslı olması mümkün olan (tod'uk) sözünün (d' X z) ve sonra z X ş) değişimleriyle ayni olabileceği de düşünülürse manaca müradifliğin sebebi de anlaşılabilir.

Yarım bırakılmış cümleler

İSMET KÜR

Bazı yarım bırakılmış cümleler vardır. Sahifeler süren romanlardan daha fazla bir şeyler ifade eden yarım bırakılmış cümleler...

Söylenmemiş bir çok şeyler sakladıkları için bir ömür boyunca insanı düşündürebilen yarım cümleler ...

İç hayatın geçirdiği en birbirine uymaz günlerde onlara ayrı ayrı birer son bulmak mümkündür.

İçimizin istediği zamanlarda, istediği şekillerde onlardan birer roman yapabilmek, yaşanmış romanlardan daha çok bizi oyalar.

İnsan, başlangıcı, bitişi belli romanları okurken içine düştüğü korkunç yeknesaklıktan kurtulur.

Yarım bırakılmış cümleler bütün bu vehimleri verdikleri için caziptirler.

Ben de bunun için seni hayatımda yarım bir cümle olarak bırakmak istedim..

Sen bunu anlamadınsa kabahat kimin ?..

Sil anam göz yaşını!...

ALİ HADİ OKAN
Adana Sulh Hâkimi

Yavrunun karnı acıkmış, pişiren yok aşını,
Toprak altında arar, sevgili can yoldaşını;
Var mı bir faydası, taştan taşa çalsan başını?
Sil anam, bağrına taş bas da hemen göz yaşını!...

Yıkılan yurtlara bak, her biri bir gün batıyor;
Ecelin darbesi nabzım gibi sık sık atıyor;
Toprak altında ne kızlar, ne civanlar yatıyor;
Sil anam, bağrına taş bas da hemen göz yaşını!..

Kalmamıştır şu harap ilde ne mesken, ne durak;
Sağ kalan çılgına dönmüş, beni söyletme bırak,
Çıktı kânun ayı Erzincana kan kusturarak,
Sil anam, bağrına taş bas da hemen göz yaşını!..

Dolaşıp zelzeleden mahşere dönmüş alanı,
Basıyor bağrına Millî Şefi yurtsuz kalanı,
Sen de ölmüş diye göm kalbine darüssılanı,
Sil anam, bağrına taş bas da hemen göz yaşını!..

İkinci kânun 1940

Gelmedi

NİZAMİ NEFESLİ

Ufuklardan buzlu yeller esiyor
Ruhumun alevi sumrum gelmedi;
Yolları kan rengi seller kesiyor
On yedi baharlık yavrum gelmedi.

Kara duman dolu dağda, ovada
Kartallar uçuyor şimdi havada
Bir matem rengi var bu şen yuvada
Nerde kaldı acap kumrum gelmedi.

Hey Nefesli nedir bu perişanlık ?
Bağçelerde hazan, bağda viranlık;
Şu garip gönlümün içi karanlık;
Yıldızım, mehtabım, nurum gelmedi.

Düşünce

EMİN ÖLGENER

Bulutların hicreti var boşlukta,
Bu yolculuk nerelere ve niçin?
Gözlerimde ıslaklığı sevincin,
Hayalimde devleşiyor her nokta.

Ayni mesafede uzak ve yakın,
Bir benzeyiş her eşyada, her yerde.
Seneleri taşıyorum göklerde,
Rüzgârlarla arkadaşım bırakın.

Senelerin irtisamı gözümde,
Kafamda zinciri mesafelerin.
Yürüyorum; görülmiyen bir yerin
Gölgesini bırakarak izimde.

Denizlerde yelkenlemek bir gemi,
Ve yaratmak fırtınadan bir beste.
Her duyguyu toplıyarak bu seste
Hep bir yapmak saadeti, elemi.

Ayni kalan bir yerde emekleyiş,
Hepsi rüya, hepsi hayal, düşünce.
Zamanda başlangıç ve son netice;
Hakikat verecek bir gün bekleyiş!..

Tanrım ne yapar?

M. N. A.

Su içerken,
Uyurken
Yılan bile dokunmaz ama,
Tanrım böyle pusu kurar adama,
Ve rüyalar yarıda böyle kalır..

Akşam olur
Sabah olmaz;
Uyanılır uykulardan
Uyanılmaz..

Kim bilir,
Belki kına gecesiydi bir dilberin,
Belki yola çıkacaktı
Yarın bir dadaş...
Gözlerinde yaş
Kuruyacaktı bir hasretin...

Bitti;
Yol, başlamadan bitti.
Ölüm yakın etti uzağı.
Gelinin telleri,
pulları..
Dadaşın yolları,
yolları..

Ve yolları bekliyen hasret,
Derde dert ekliyen hasret,
hasret..
Yanık kokusu geliyor burnuma:
Yanık et kokusu,
Ve saç kokusu..

Kudurmuş bir su:
Sel geliyor dağlar ardından.
Sel geliyor:

Mezarından ölüleri,
Yatağından dirileri
Alıp geliyor,
Yalıp yalıp geliyor..

Ses geliyor;
Boş sokaklardan itlerin,
Yar altından yiğitlerin
sesi..

Ses geliyor:
Memesiz yavruların,
Ve dağlarda aç kurtların
sesi..

Yer demir,
Gök bakır..
Haykır,
Duyuramazsın!.
Dualar cevapsız kalır.

Göz yaşı,
Katılır sele;
Verir el ele..
— Bir damla da asla —
Katılır sele,
Verir el ele..
Tüter ocak
Tütmez olur;
Dallarda kuş
Ötmez olur..
Giden gelmez,
gelmez olur..

Dağlar yarılır ahımdan,
Tanrım ne yapar?
Utanmıyorum günahımdan,
En büyük günahı tanrım işledi
Tanrım ne yapar?.

4 - 1 - 940

Sen şarkı söylediğin zaman

İSMET BOZDAĞ

Sen şarkı söylediğin zaman :
Mevsimler değişir gibi kımıldardı için .
Dudaklarında doğardı şafaklar ve güneşler . .
Geçerdi gözlerimden öyle kızlar ki :
Fecirden kadehlerde "nağme„ içmişler.

Sen şarkı söylediğin zaman :
Hafızamda senden başka hatıram yoktu ;
İlk fecri görenlerin hayreti muhayyilemde .
Güneşli sularda köpükler kadar beyaz ;
Ümitler , bağlanışlar yaşardı o demde .

Sen şarkı söylediğin zaman :
Ne kadar gençti dünya ve ne güzeldi !
Bahar sabahlarının rahatlığı içimizde .
Bir ses ki , sükûn ve sonsuzluk . . .
Bir ses ki , hayat olmuştu bizde . . .

Sen şarkı söylediğin zaman :
Altınlaşırdı muhit , rüyalaşırdı mekân . .
Bir sıyrılış ki o , " zaman „ duyulmazdı . . .
Bir vaz geçiş senden başka her şeyden
Bir " an „ ki hayata doyulmazdı . . .

Sabah

SERDAROĞLU

Daha çimenler ıslak :
Güneş henüz sıcak değil ,

Toprak gecenin suyunu emmiş ;
Sular gök yüzüne uçacak değil .

Kuşlar ; geceden kurtulduk diye
Sevinçle güneşe haykırıyorlar .

Dallarda yapraklar titreşerek ;
El açıp güneşe yalvarıyorlar ,

Bir daha bizi bırakma diye . .
Bırakma bizi gecenin koynuna .
Gece karanlık korkulu bir rüya .

Kıskanç

FARUK TAŞKIRAN

Sahillerde mi dolaştın . . Neden . . ?
Bu akşam dağılmış kumral saçların . . .
Oradan yolcular henüz dönmeden
Seni terk etti mi , arkadaşların ?.

Sevda şarkıları mı söylüyor deniz . .
Rüzgârlar yalnız mı geziyor yine;
Mehtabı çaldı mı nefesleriniz ,
Çimenler deydi mi eteklerine ? . .

Kumsalda gene mi yalnız dolaştın ,
" Ne güzel . . „ diyenler oldu mu sana ? . .
Oyun oynadılar mı güzel kadınlar ? . .
Neden susuyorsun . . Anlatsana ! .

Sahillerde mi dolaştın . . Neden . . ?
Bu akşam dağılmış kumral saçların . . .
Oradan yolcular henüz dönmeden
Seni terk etti mi, arkadaşların ?.

1840 da İstanbul

— Takvimi Vekayia göre —

NÂZIM YÜCELT

Geceleri İstanbul sokaklarında fener yakılmazdı. Sokaklarda sıkı inzibat mevcuttu. Gelen ve geçenlerden parola sorulurdu. Bazı ahvalde zorluklar görüldüğünden parola usulü kaldırılarak, geceleri herhangi bir iş için sokağa çıkanların beraberlerinde fener bulundurmaları mecburî kılındı.

Meyva ve sebze hariç olmak üzere kuru yemişler ve erzak Eminönünde tahsis kılınan pazar yerinde satılacaktı. Meyva ve sebze çabuk bozulan gıda maddelerinden olduğundan bunlara narh konulmıyacak; lâkin diğer yiyecek maddelerine ihtisap memurlarından biri ile pazarbaşı, kethüda ve kâhya ve saire muteber esnaflardan teşekkül eden bir komisyon tarafından lâyık ve mutedil bir baha takdir edilecekti. Lâzım gelen yerlere de yaftalar konacaktı. Ve mesele « İhtisap ceridesi » ne de kaydedilecekti. Bu vaziyeti kontrol etmek üzere memurlar tayin olunmuştu. Memurlar vazifelerini suiistimal ederlerse ceza kanunundaki mahsus maddeye göre cezalandırılacaktı.

Narhtan fazlaya satan esnaf ise; evvelâ, Babı - seraskerî hapishanesinde on gün hapsedilir, yine fazlaya satarsa bu defa bir ay prangaya konur; süflî işlerde kullanılırdı. Üçüncüsünde ceza müddeti iki aya çıkarılır, dördüncüsünde esnaflıktan koğulur ve kendisine bir daha ticaret yapma hakkı verilmezdi. Yakın yerlerden araba ile İstanbula getirilen bazı erzak ve tavuk cami avlularında satılırdı. Bunların Eminönüne getirilmesi mecburî tutulmadı. Ancak ihtisap memurları

tarafından kontrol edilecekti.

Şehzade dünyaya geldiği zaman yedi gün, günde beş defa; kız çocuğu dünyaya gelirse üç gün yine günde beş defa top atılırdı.

25 - Recep - 1256 da beşinci Murat; bundan 19 gün sonra yani 14 - şaban - 1256 tarihinde de Naime sultan dünyaya gelmiş ve bu merasim yapılmıştı.

" Meclisi umuru tıbbiye „ 1256 hicrî senesinin cemaziyelahiresinin beşinci günü Mektebi tıbbiyede kurulmuştur. Gerek mektebin profesörleri, gerekse meclis âzaları Türk, gayri müslim ve ecnebi idiler.

" Meclisi umuru tıbbiye „ her çarşamba günü toplanacak, tababete dair mevzuları münakaşa ve müzakere edecekti. Bundan başka meclis İstanbulda mevcut doktor, cerrah, dişçi, eczacılardan Avrupa mekteplerinde tahsilini bitirmiş olanların diplomalarını göstererek birer tasdikname almaları; diplomaları olmayanların da vukuf ve malûmatları drecesine göre ruhsatname almadıkça doktorluk yapmamaları ve devlet hizmetinde kullanılmamaları kararlaştırıldı.

" Meclisi umuru tıbbiye „ nin küşadından önce bu gibi işlere " Tabhanei âmire meclisi „ bakmakta idi.

On altıncı asırda asker toplama zorluğu

R. R. YÜCER

Bursa sicillerinden derlediğim bu tarih bilgileri ile, bu yazımda, on altıncı asrın son senelerinde asker toplamanın zorluklarını göstermeğe çalışacağım. Sicillerin verdiği malûmata geçmezden evvel, bir kaç satırla, o devrin genel durumunu kısaca belirtelim.

Üçüncü Mehmet, pek karışık bir sırada tahta çıkmıştı. Sadrazam ve vezirler, sık sık değişiyordu. Tuna boyunda ve Kırım taraflarında kaleler düşüyordu. Macaristan, Avusturya seferleri devam ediyordu. Hele "Eflak„ isyanı, orduyu arkadan vurmağa çalışıyordu. Bu uzak sınırlara asker yollamak, oralardaki harpten bıkmış insanlara taze kuvvetler eklemek hakikaten zordu. Asker yorgunluktan, zafersizlikten, tabiat âfetlerinden, hattâ açlıktan bunalmıştı. Padişahlar artık eskisi gibi ordunun başına geçmiyorlardı. Vezirler, kumandanlar birbirine düşmüştü. Şımarık yeniçeriler, serdarın çadırına üşüp kendisine dayak atacak kadar zıvanadan çıkmışlardı. Gerçi Mehmet III, gördüğü tazyikler üzerine, bir aralık ordunun başına geçti. Bu sayede «Eğri fatihi» adını aldı. «Erlau» zaptedildi ve «Haçova» muharebesi kazanıldı. Fakat padişah, uzun müddet kalmadan, İstanbula döndü. Halbuki harp, ara ve aman vermeden uzuyordu..

*
* *

On altıncı asrın son kısmında 1006 - 1007 «1597 - 1598» yıllarındaydı. Üst üste fermanlar, emirler yağdığı halde, bunlara lâyik olduğu süratle cevap gelmiyordu. Anadoludaki askerlerden bir kısmı, türlü bahanelerle işten kaçıyorlardı.

Firar edenler, saklananlar, orduya iltihak etmeyenler vardı. Üçüncü Mehmet, bir emirle [1] Bursa ve İnegöl kadılarına vaziyeti bildirmeğe mecbur olmuştu: (Bazı askerler, Bursa ve İnegöle kadar gelmişken, uydurma vesikalarla, gûya sefere gitmekten vaz geçildiğini söylüyorlarmış. Bunların bir tekini bırakmadan hapsedin. Tahkikat yapılsın; haber doğru ise dirliklerini başkalarına verip onları astıralım,) diyordu. Padişah, istediği kürekçilerin de gönderilmediğini Hüdavendigâr sancağı kadılarına ihtar ediyordu: (Size kaç kere yazdım. Kürekçilerinizi «Nevruzu-hümayun»a yetiştiriniz, dedim. Nevruz geçeli hayli oldu. Fakat kürekçilerden bir nefer bile «Tersanei-âmireme» teslim edilmedi. Bunları derhal yola çıkarın, yoksa hepinizi azlederim. Zaman, bildiğiniz gibi değildir.) — "Sicil: D. 246 - 15 Şevval 1006„

Bu sinirli ve hırçın ifadeler, padişahın ne kadar nazik ve tehlikeli dakikalar yaşadığını göstermektedir... Aradan sekiz ay geçiyor. 1007 " 1598 „ Cemaziyelâhırındayız. Ordu, ilkbahrda harbedecek. Padişah, «küffarı - hakisara» karşı sefere karar vermişti. Sefer başlayınca, orducubaşı ile birlikte sefere çıkmak üzere Bursadan bazı sanatkârların, hazır bulunmalarına lüzum görülüyordu. Bu hizmet için Bursadan istenilen sanatkârların listesi şuydu: «Beş kasap, on ekmekçi, beş ahçı, altı bakkal, üç başçı, iki attar, üç bozacı, dört terzi, iki hallaç, dört pabuççu, üç nalçacı, iki saraç, üç eskici, iki çuhacı, iki çakşırcı, iki pernirci, beş nalbant, iki semerci, bir mumcu, üç mutaf, on arabacı, bir yaycı, bir kılıççı, iki kazzaz, dört çizmeci, iki tikiltici. [2]

Bu esnaf, kâhyalar tarafından seçilecek, her biri için yarar kefiiler gösterilecek, takımları hazır olacak ve sefer başlar başlamaz, hepsi orduya katılacaktı. Gelen emirde bu cihete pek ziyade önem verildiği yazılıyordu. Belli ki padişah, işi bu defa sıkı tutmak niyetindeydi.

---

(1) Sicil № D. 351 - S. 201/145 - Zilhicce 1006 - "1597„

(2) Tikilti = eğer altına konulan çul

Diğer bir fermanla, sipahilerin vaziyeti hakkında direktifler veriliyordu: (Geçen sene her sancakta defter ile muhafazaya kalan tımar sahipleri, şimdi "Vidin„ kalesinde bulunan vezirim müşir Mahmut paşanın hizmetine verilmişlerdir. Muhafazaya kalan sipahileri, gayet acele olarak, sefer silâhlarile birlikte Mahmut paşaya ulaştırınız. Bu işle bizzat kadılar meşgul olsun. Aldırmayanları bana yazın ki, tımarlarını ellerinden alayım). Ayni mes'ele, Bursa sancak beyine de yazılmıştı: (Engürüs kralı canibindeki kâfirlere sefer edeceğim. Sancak beylerinin hepsi bu sefere katılacaklarından, vilâyeti korumak üzere orada bırakılacak sipahileri şimdiden defter edin. Zengin sipahiler yazılmıyacaktır. Alçak halli, - «yani tımarı beş bin akçeden aşağı» - olanlardan otuz nefer sipahiyi, şehrin muhafazasına bırakırsınız. Bunlar, yardım olarak birer top beygiri vereceklerdir. Başlarına, tımar erbabından «bir yarar sipahi» yi başbuğ seçin.)

Bu hazırlıklardan başka, her tarafa adamlar çıkarılıyor ve top arabası çekmeğe elverişli beygir satın alınıyordu. Aydına, Tırablusa kadar memurlar gönderilmişti. Bursa, İnegöl, Kite, Adırnas kadıları da bu işe sadece yardım etmekle kalmıyacak, defterleri bizzat imzalayıp yollayacaklardı. Vergilerin toplanması da bu faaliyeti tamamlıyordu,

1007 — 1598 yılının başında, yani muharremde, yeniçeri ağası «Hasan ağa» Anadolu kadılarına şu mektubu gönderdi: (Bundan evvel Eflak voyvodası olan Mihal melûnu (1) isyan etti. Tuna suyunu "bir nice bin küffar ile„ geçti. Köy ve kasabaları yaktı. Hattâ Niğbolu kalesini kuşattı. Bu yüzden, bütün yeniçerilerin yola çıkması emrolunmuştur. Tuğ dikip hazırlandık. Bu mektubu Tüfekçi Mustafa ile gönderiyorum. Yeniçeriler vaktinde yetişmezler, yahut "kasım günü geldi, kış zamanıdır, davarlarımız elvermez„ diye mırın kırın ederlerse, bu gibilerin ulûfelerini derhal keserek, kendilerini ibret

[1] Bu Mihal 1003 - "1594„ senesinde mağlûp edildiği halde, bir yıl sonra isyan ve Tergoviçi muhasara ve zapt ederek 3500 askerimizi öldürttükten başka, kumandanları olan Ali paşa ile Koçu beyi de ateşte kebap eyleyen adamdır.

için cezalandıracağım. Geceyi gündüze katıp bu tarafa gelsinler. Bundan evvel de, bu sefer için üst üste emirler, mektuplar gönderildi. Kimse aldırış etmedi. Bu defakini, başka zamana göre kıyas etmeyin. "Şimdi padişaha hizmet etmiyen ne zaman hizmet eder?. Zinhar gafil olmasınlar.„)

Bir buçuk ay sonra da padişahtan şu ferman geldi: (Tunayı geçerek türlü fesat ve kötülüklerde bulunan melûn Eflak voyvodası Mihala karşı vezir Mahmut paşa ile birlikte yola çıkılmak üzeredir. Ne kadar kapıkulu ve Dergahı - muallâya mensup müteferrika, çavuş, çavuşoğulları, kâtip, yeniçeri, bölük halkı, cebeci, topçu varsa, dirlik sahiplerinin hepsile birlikte, acele olarak sefere katılacaktır. Köy ve kasabaları tarayınız. Bunlardan kimseye "aman ve zaman yermeyip„ ve «Ağalarımızdan elimizde icazet tezkereleri vardır» demelerine bakmayıp, isim ve resimleriyle bildirin. Kalmak isteyenlerin evlerini basarak, mallarını ve erzakını yakın ve kendilerini hapsedin.) [1]

Şaban ayında hazırlıklar hayli ilerlemişti. Yeniçeri ağası, Anadolu vilâyetlerine yazdığı bir mektupla, adeta «Silâh başına!.» kumandası veriyor, şöyle diyordu: (Vezir İbrahim paşa «serdar» tayin olunmuştur. Benim de bütün yeniçeri yoldaşlarla birlikte hareketim emrolundu. Allah nasip ederse, ramazanın beşinde İstanbuldan hareket edeceğiz. Bunun için saray yeniçerilerinden Mumcu Mustafa ile bu mektubu gönderiyorum. Alır almaz, kasaba ve köylerde, pazarlarda ve halkın toplandığı yerlerde vaziyeti ilân edersiniz. Yeniçerilerden korucu vesaire kim varsa, vakit geçirmeden, mühimmat ve silâhlarile beraber, ramazanın beşine kadar bize erişmelidirler. Gelmiyenlerin ulûfeleri kesilecek ve haklarından gelinecektir. Siz de bu işe iyi bakmazsanız, memuriyetinizden olursunuz. Biliyorsunuz ki, ramazanın beşinden sonraya kalanlar için padişahın emri vardır. Çavuş, müteferrika, zaimler, bölük halkı ve yeniçerilerden kim gelmezse katledilecektir. Hıdrellez gelmedi, henüz bahara ermedik gibi bahaneler kabul edilmez).

---

(1) Sicil numarası: D. 377 - S.201/160 - Rebiülevvel 1007.

Yeniçeri ağası, işin ne kadar mühim olduğunu anlatmak üzere de, şunları ilâve ediyordu: (Bu defaki sefere verilen önem tarihin hiç bir devrinde görülmemiştir. Bizzat ben, veziri - âzamla beraber gidiyorum. Ramazanın beşine kadar gelenler berhurdar olsunlar. Gelmiyenler ise bundan böyle yoldaşımız değildir. Gayret zamanıdır.)

Ağanın gene bu günlerde ikinci bir mektubu var ki, kaçanlara ve baştan çıkan yeniçerilere karşı alınan şiddetli tedbirleri göstemeğe yarar. Bursadaki yeniçerilerden 78 inci cemaatten Mustafa oğlu Ali, birisini haksız yere öldürmüş ve adamcağızın kırk elli bin akçelik eşyasını aldıktan başka, karısını da ayartmış. Ağa: (Bu yoldaşın ulûfesini kestim, adını yeniçeri defterinden sildim; kendisini tutup buraya getirmek üzere de adamım "Tüfekçi kurd„u yolladım. Her yerde aratıp «bu haramzadeyi» bana gönderin!.) diyor.

Nihayet, şaban ortasında padişahtan bir ferman daha geliyor ve bu fermanla en sert emirde verilmiş oluyordu. Bu emre göre ordu. ramazanın beşinci günü Davutpaşa çayırına konacaktı. Askerlerin orduya katılması için üç günlük mühlet verilmişti. Fermanı getiren Aydın çavuş, emre itaat etmeyenleri, kapısının önünde asacaktı. «Sicil No. D. 342 S. 201 135 - 15 Şaban 1007.»

*
* *

Böylelikle, orduya acı mağlûbiyetler tattıran "Engürüs„ seferini ve «Voyvoda Mihal» isyanını bastırmak için yapılan bu çetin hazırlıkların sonu hakkında, - sicillerin şimdilik istinsah edilmiş kısımlarında - fazla izahat yok. Fakat, serdanlığa tayin olunan Damat İbrahim paşanın, yeniçeri ağasıyle birlikte Filibeye gittiğini, tarih kitaplarında okuyoruz. Koca serdar, orada ilk iş olarak düşmanla harbedeceği yerde, kendinden evvel sadrazam olan Satırcı Mehmet paşaya satır atmanın çarelerini aramakla meşgul olmuş ve yazdığı tezvirli mektuplarla padişahtan bir irade kopararak, Satırçı Mehmet paşayı bir ziyafette öldürtmüştür!..

Ayas bey vakfiyesi

— 17 şevval 896 tarihlidir. —

NACİ KUM

Birinci kânun 1939 yılında, Bursanın M. Kemalpaşa kaza merkezinde tetkiklerde bulunduğum bir sırada Halkevi reisi bay Mustafa Niyazi Canıtez tarafından lûtfen dikte ettirilen (Ayas bey vakfiyesi) tercümesini Uludağ okuyucularına sunmayı — bir tarih malzemesi olmak itibarile — faydalı buldum.

Osmanlı tarihlerinde beş, altı tane Ayas paşa ve beyler bulunduğuna göre bu zatın, bunlardan hangisi olduğu hakkında kesin bir kanaat edinemedim. Bu hususta okuyucularımızın bilgilerinden istifadeyi umuyorum.

Sicilli Osmanî adlı Osmanlı meşahirine ait tezkerede zikredilen Ayaslardan: « Ayas bey — Şehzade Cem ümerasından idi. 901 de Şehzadenin vefatında Avrupadan avdet ile menkûben fevtolmuştur. » (1)

« Ayas bey — ümeradan olup Çaldıran muharebesinde 920 de şehit olmuştur. » (2)

Denildiğine göre, aşağıda 896 tarihli vakfiye tercümesini okuyacağız bu Ayas bey kimdir?. Bakınız türcümede : « Emirül - ümera Yusuf oğlu Ayas bey » denilmektedir. Vakfiyeden anlaşıldığına göre, Ayas beyin bir de (Sinan bey) adlı oğlu vardır.

Artık bu şahsiyetlerin hakikî hüviyetlerinin anlaşılmasını geriye bırakarak vakıfnamenin tercümesini veriyoruz:

« Allaha hamd ve peygamberine salâvat ve selâmdan

---

(1) Sicilli Osmanî, S : 446 Cilt : 1
(2) « « S : 446 Cilt : 1

sonra.. Dünyanın nimetleri geçici ve içinde yaşayanlar da geçici ve misafir olduğunu beyan ile insanları hayır işlere teşvik hakkındaki hadisi - şerifi şöyledir: « insanlar öldüğü vakit amelleri kapanır; yalnız üç nevi insanların amel defteri kapanmaz.

Birincisi : İlmi - nâfî bırakan.

İkincisi : Atkasından hayırla andıracak salih evlât bırakan.

Üçüncüsü : Devamlı sadaka bırakan.

Bu sadaka; su, köprü ve saire gibi şeylerdir. Bunları söyledikten sonra: Emirül - ümera Yusuf oğlu Ayas bey, (Haydarlara) bağlı (Sarı) nahiyesinde olan (Erdir köyü ?) denilen köyün bütün hududuyla birlikte, mezkûr köy hudutlarının malûm olduğu için, bu hudutların ayrı ayrı bildirilmesine lüzum görülmemiştir; Kıbleten (Haydarlar) , şarkan (Hasanağa köyü) arazisi, şimalen (Koyunhisar) köyü arazisine, garben (Önerci köyü) arazisine hududu bitişik olan ve (Gölbaşı) denilen yere yakın bulunan (Erdavut) köyünün umumunu her şeyile Allah rızası için vakfettim. Bu iki köyden hasıl olan geliri kendi sağ olduğum müddetçe kendime ve vefatımdan sonra, işbu gelirin öşürü (onda biri) mütevellinin hakkı olmasını, geri kalanın da öz evlâdım (Sinan bey) e, ondan sonra onun evlâtlarına hayratımın hasbi üzerine verilmesine ve bunlardan bir kimse kalmadığı taktirde de bu iki köyün geliri miskin, fıkaraya meşrut olmasına ve bu vakıflara nezaret hakkı (Sinan bey) in sulbünden gelecek evlâdına ve bunlardan aklı başında ve iyi huylu olan erkek evlâdına mahsustur. Zamanın engellerinden ve gece, gündüz hasıl ettiği hadiselerden do'ayı Allahın kudreti ile bunlardan kimse kalmadığı zaman bu iki köyün geliri Müslüman fıkarasına verilmesini aşağıdaki şahitler: (Mehmet oğlu Ali—Danişmend oğlu Mehmet—Elvan oğlu Lûtfullah—Sinan bey oğlu Mahmut—Halil oğlu İbrahim—Elyevm İmam Mustafa—İlyas oğlu Yusuf—İslâm oğlu

Yusuf—Abdullah oğlu İbrahim) huzurlarında 17 Şevval 896 tarihinde vakfı - sahihi - şer'î ile vakfeyledim.

M. Kemâlpaşa kazasının Ayas köyü muhtarı tarafından tercümesi istenilen bu vakfiyenin sureti noterlikçe 1937 senesi mart ayının 10 uncu çarşamba günü tasdik edilmiştir.

Bu vakfiye : Ayas köyünde Sinan bey oğlu Ayas beyin oğlu İbrahim bey torunlarından İbrahim oğlu Mehmet Ayas elinde bulunmaktadır.

Folklor :

Balıkesirde
(Yürük ve Çetmi türküleri)

Yenişehirde :
KEMAL ÖZER

Balıkesirin bir çok köylerinde yerleşmiş Yürük denilen vatandaşlar vardır. Halk nazarında yerli, yani Türk ve Yürük diye ikiye ayrılan ve her ikisi de Türk olan bu köylülerin böyle ayrılmalarına sebep de iskân vaziyetleridir. Çok eskiden kurulmuş köyler halkına Türk ve o zamanlar göçebe ve çadır hayatını yaşayıp da sonradan iskân edilenlere de «Yürük» ve diğer bir kısmına da (Çepni = Çetmi) diyorlar.

Bunlardan başka; Kızılkeçili, Karakeçili, Akkeçili, Çaparlı, Kubaş, Bağcıbedir, Hardal, Kalaz, Akkocalı, Yüncü, İnci, Arablar, Kaşıkcı gibi adlarla anılan ve daha bir çok aşiretler isimlerini taşıyan köylüler varsa da biz burada bunlardan Çetmi ve Yürüklerden, ne zaman, ne suretle iskân edildiklerinden uzun uzadıya bahsedecek değiliz.

Ben Yürük ve Çetmi türkülerini toplarken yüzlerinde Türklüğün asalet ve necabetini taşıyan bir çok yürük ve çetmilerle ve bunların içinde yaşamış köylülerle konuştum. Onları saatlerce söylettim, dinledim. Çaldılar, ağladılar, sevdalarının, sevinç ve elemlerinin, hüzünlerinin tercümanı oldular.

İçlerinden bazıları halk edebiyatının çok kıymetli örneklerini teşkil eden bu türküler harsiyat ve halkiyatımızla uğraşanlar için birer tetkik mevzuu olmalıdır.

Türküler; harsiyatımızın, halkiyatımızın anası, temel taşıdır. Türküler, tarihini bilmediğimiz bir çok kanlı vakaların ve

bağrı yanık bir çok sevdalıların hazin ve elim hikâyelerini, millî duygularımızın kederlerini, sururlarını, neşelerini bestelerler.

Türküler; umumiyetle dört mısrağlı bendlerden teşekkül eder. Vaktile ve tetkik için Balıkesirin Küpeler nahiyesinde dolaşırken bu nahiyenin Dereçiftlik köyünde köylülerce (Halil ağa) adile anılan bir vatandaşla konuşmuştum. Halil ağa Dişbudak denilen bir yürük köyünde uzun zaman kalmış, yürüklerle bir hayli ahbablık yapmış. Halil ağanın anlattığına bakılırsa bir kaç yıl öncede bir aşk macerası geçirmiş, bir kız sevmiş, anası o kızı alıvermemiş. Bundan çok müteessir olan Halil ağa almış, yürümüş. Sesinin güzelliği de işe yaramış; bir çok zamanlar yürüklerden öğrendiği, kaptığı türküleri; aşkının verdiği temiz ilhamlarla aylarca, yıllarca söylemiş... Halil ağa; yanık sesile o eski sevdasının bütün izleri üzerinde yürüyerek bana bir çok yürük türküleri söyledi, söyledi ve dinletti.

Bu türküleri Halil ağanın ağzından çıktığı gibi tesbit ettim. Bunların içinde doğuş itibarile öyle güzel sözler var ki: hakikaten ruh üzerinde derin tesirler yapıyor. (Uzun hava) denilen yani sesleri uzatılarak söylenen bu yürük türküleri ayni zamanda Çetmilerin de türküleridir. Bu türküler (50 60) yıl önce ve daha evvel yürük ve Çepnilerin çadırlarda oturdukları zamanlarda, dağlarda, bayırlarda, derelerde ve muh , telif mevzular üzerinde söyledikleri temiz ve h. y canlı hislerinin tercümanı olmaları dolayisile de çok kıymetlidir. Yukarda ismi geçen (Halil ağa) ile Küpeler nahiyesinin (Karamanlar) köyünden (Kara Mustafa) adında 65 yaşlarındaki beyaz sakallı ve yüzünde hâlâ eski gençlik çağlarının izleri görünen bir Çepni vatandaş (uzun hava) makamındaki bu türküleri söylerken gözlerinin yaşardıklarına ve ara sıra coş-

kun coşkun (Ey, ey, ay, ayyyy) nağmelerile kendilerinden geçtiklerine şahit oldum.

(*Çepni ve Yürük türküleri*)

(1)

1 — Sabahdan (gavuşdum) bir boz bulanık coşkuna
2 — Bülbüller yuva yapmış (ala)[1] (gozlü=gözlü) yarin köşküne
3 — Eğil de (biyocuk) [2] öpeyim gel allah aşkına
4 — Sevgili günlerimiz kıyamete (galmasın = kalmasın)

(2)

1 — Sarı gelin gelinlerin beyidir.
2 — Akça gelin yüreğimin yağıdır.
3 — Yaylamızı sorarsan a gelin Murad dağıdır.
4 — Gel gidelim a gelin bizim (yâleye = yaylaya)

(3)

1 — Sabah da yelleri yellerin başısın
2 — Alem de sevdiğini koynunda taşısın
3 — Açıver on yedi benler üşüsün
4 — On yedi benlerin zekâtını verdin mi a gelin

(4)

1 — Gel güzel seninle böyle miydi kavlim, pazarım
2 — Al yanağın üstünde kaldı benim nazarım
3 — Koymayın dedim de yol üstüne mezarım
4 — Yar gelib (geçdikcen = geçtikçe) ah edüb ağlamasın sevdiğim

(5)

1 — Ne ötersin garib garib engin ovada
2 — Yavruların kalmış arar seni yuvada
3 — Kendim gurbette gönlüm sılada
4 — Yasılın dağlar ben göreyim sılamı

---

[1] Elâ — [2] Bir kere

(6)

1 — Çıkdım (hücesine = yükseğ ne) görünmez evler
2 — Sen orda intizar ben burda (âler = ağlar)
3 — (Gurudum = kurudum) (galdım = kaldım) ağalar beyler
4 -- Nazlı yarim kime (amanat=emanet) edeyim

(7)

1 — Gide gide baş edemedim ovayı
2 — Ulu (guşlar = kuşlar) (yümsek = yüksek) yapar yuvayı
3 — (Arzuladı=istedi) deli gönül sılayı
4 — Yasıl dağlar sılam görülsün

(8)

1 — Türkmen kızı destisini doldurur
2 — Destisinin (gulbuna=kulpuna) gonceler güller gon-durur
3 — (Üflâhetmez=iflâh etmez) bu derd beni öldürür
4 — Çaresiz derdlere saldın sevdiğim beni

—Daha var—

Neşriyat:

"Hicrî tarihleri Milâdî tarihe çevirme kılavuzu,,

" 64 sahife - 1940 Ankara - İstanbul Maarif Matbaası - 35 krş. „

Maarif Vekâleti neşriyat müdürü B. Faik Reşit Unat, küçük fakat çok faydalı bir kitap neşretti. (Tarih tetkikleri için yardımcı kitaplar) serisinin ilk numarasını taşıyan bu eser, tarih incelemeleri yapanlar için hakikaten değerli bir yardımcıdır.

1926 dan sonrası için beynelmilel takvime, Cümhuriyet devrinin inkılâplarile kavuştuk. Bu tarihten geriye doğru dönünce, muhtelif takvimlerle karşılaşıyoruz. Tarih tetkikçileri, doğru dürüst bir rakam elde etmek için, bir sürü hesapların çıkmazlarında dolaşmağa mecbur olurlardı. Bu karışık işin anahtarını kullanmak, hem bir maharet, hem de bir külfet meselesiydi. Bilhassa bir hâdiseyi günü gününe, hakikî şeklile tesbit etmenin zorluğu pek âşikârdı. Hicret yılı ile Milâdî seneyi karşılaştırmak için, hususî formüller vardı. Bunların kabataslak bir listesini (Lûtfi) tarihinin sekizinci cildine eklenen bir cedvelde buluyorduk. Amatör tarihçiler için şimdiye kadar hemen hemen tek mehaz, bu cedvelden ibaret gibiydi.

B. Faik Reşit Unat, neşrettiği eserle, tarih tetkikçilerini büyük bir zorluktan kurtarmış oluyor. «Çevirme kılavuzu», sadece genç nesil için değil, daha eski tarih meraklıları için de kıymetlidir. Bay Unat, bu kılavuz için (Edvard Mahler) in tan-

zim ve ikmal ettiği (Wüstenfeld) cedvellerini daha pratik ve istifadeli bularak, eserinde bu cedvelleri esas tutmuştur. Kitapta muhtelif tarih farkları için, bir kaç cedvel tertip edilmiştir. Birinci hicret yılından 1088 e kadar kullanılan (Kamerî - Hicrî), daha sonraları için de (Şemsî - Hicrî) takvimlere göre ayrı cedveller yapılmıştır. Bütün bu ince ve dikkatli cedvellere rağmen, hesapta gene bir fark çıkarsa, bunun da sebebi vardır. O sebebi, kitabın sahibi şöyle izah ediyor:

(Yalnız cedveller üzerinde çalışanların bulacakları tarihlerin, eğer mukabili aranan tarihin Milâdî veya Hicrîsi bir vesika üzerinde mazbut ise, bazan bir veya iki gün farklı çıkacağı görülecektir. Bunu Mahler cedvellerinin yanlışlığına değil, o vakitler bilhassa ramazanlardaki Rü'yeti - hilâle müsteniden tesbit edilerek yürütülen ve ekseriyetle hakikatten daima bir iki gün farklı bulunan Hicrî tarihlerin vesikalara yanlış olarak geçirilmiş olmasına atfetmek daha doğru olur.)

B. Faik Reşit Unat'ı, alâkadarlara yaptığı bu pek yerinde hizmetten ötürü tebrik ederiz. (Yardımcı kitaplar serisi) nden, tarih kültürümüz için çok şeyler umuyoruz. İlk sayı, bize bu umuyu haklı gösterecek değerdedir. — *R.*

Piyes:

Çocuk nasıl esirgenir?

Çeviren : MÜNİP ARGÜDEN

ŞAHISLAR :

Çocuk Esirgeme mahkemesi başkanı
Dikkat Organı : . . . . . D. O.
Demiryolu muhafaza Organı: D. Y. O.
Dört yol ağzı muhafaza Organı: D. A. O.
Okullar mıntakası muhafaza Organı: O. M. O.
Orhan ve Ayhan
Alper
Nesrin
Üner

Birinci perde

(Perde açılınca on üç yaşlarında Orhan ile on iki yaşlarında kız kardeşi Ayhanın, evlerinin kapısı önünde oturmuş, ikisinin de ellerinde birer kâğıt kalem, dalgın dalgın düşündükleri görünür).

Orhan — Düşün bir defa, on lira, tam on Türk lirası; bu, az değil.

Ayhan — Bizim için büyük bir servet. Ah kazanabilsek ne kadar iyi olacak. İlk işim anneme bir düzine yumurta ile bir düzine portakal almak olacak. Doktor ne söyledi bilmiyor musun? Portakal, yumurta, bunlar hastaya çok yararmış.

Orhan — Güzel, güzel ama, bu mükâfatı kazanmanın yolu nerde? Bu para böyle oturup düşünmekle kazanılmaz ki. Biz çayı görmeden paçalarımızı sıvamıya başladık. Daha bir satır yazı yazmadan parayı nasıl harcıyacağımızı düşünüyoruz.

Ayhan — Fakat, biliyor musun? İyi bir hikâye yaz-

mak da o kadar kolay şey değil.. Bir kere başlamasını tutturabilirsek arkası gelecek gibi ama.. Dur bakayım, serlevhası ne idi ?.. Ha, tamam... (Çocuk nasıl esirgenir ?) Biliyorum, işte başlıyorum ama, nasıl esirgenir orasını bilemiyorum.

Orhan — Ben kendi kendime başlıyorum kardeşim. Beni lâkırdıya tutma !.

Ayhan — Ben de başlıyorum işte ama, evvelâ bir düşüneyim. (İkisi de gözlerini kâğıda dikmiş vaziyette düşünürken uyuklamağa başlarlar. Biraz sonra Dikkat Organı, elinde, üzerinde D. O. harfleri yazılı, renkli bir bayrakla içeriye girer, çocuklara bakar, yere düşmüş kâğıt parçalarını görür ; alıp bakarak :

D. O. — Çocuk nasıl esirgenir? Enteresan bir mevzu başlığı ama yazısı yok. Zavallılar yazmadan uyuklamışlar.

(Çocukları omuzlarından sarsarak uyandırır.)

Ayhan — A !.. Siz kimsiniz ?

D. O. — Ben Çocuk Esirgeme Mahkemesinin Dikkat Organıyım.

Orhan — Tam da bizim aradığımız.

D. O. — Evet.. Elinizden düşen kâğıtları okudum, mensup olduğum müessese sizin için alâkalı olduğu kadar, dünyanın en insanî ve en iyilik sever kurumudur. Yurdumuzu ziyaret etmek isterseniz benimle beraber geliniz.

Ayhan — Hay hay, Kurumunuzu görmeyi çok arzu ederiy. Bu vesile ile mevzuumuz için de kıymetli fikirler elde etmiş oluruz.

D. O. — Teşekkülümüzden fevkalâde istifade edeceğinizi zannediyorum. Haydi gidelim. (çıkarlar)

Perde

İkinci perde

(Perde açıldığı zaman Çocuk Esirgeme Mahkemesi Başkanının geniş bir odada makamında oturduğu görülür. Orhanla Ayhan ve D. O. içeriye girerler.)

D. O. — Günaydın sayın başkan.

Başkan — Günaydın, kimdir bu getirdiklerin?

D. O. — Bunlar benim arkadaşlarım, Orhanla Ayhandır. Çocuk Esirgeme işleri hakkında tetkikat yapmak

istiyorlar. Bu maksatla kendilerini buraya kadar getirdim.

Başkan — Safa geldiniz öyle ise.

Ayhan — Teşekkür ederiz.

Başkan — Zaten biz de şimdi mahkememize başlamak üzereyiz. Şöyle yanıma oturunuz da muhakememizi dinleyiniz.

Orhan — Size ne kadar teşekkür edersek azdır. Mevzuumuz hakkında pek çok yeni şey'er elde etmiş olacağız. (Çocuklar mahkeme başkanlığı makamının yanına otururlar. D. O. ayakta, Başkanın emirlerine muntazır vaziyette durur.)

Başkan — Lûtfen zili çalınız da organlar toplansınlar. (D. O. zili çalar. D. Y O., D. A. O., O. M. O. ellerinde, üzerinde kendi remizleri yazılı muhtelif renk bayraklar olduğu halde, sıra ile Başkanın huzuruna gelirler, ve başlarile Reisi selâmlarlar.)

Başkan — Çocuk Esirgeme mahkemesini açıyorum. Organlar lûtfen otursunlar. (Organlar Başkanın yanındaki sandalyelere sıra ile otururlar)

Başkan — Evvelâ Demiryolu Muhafaza Organı, lûtfen emir veriniz. (D. Y. O. çıkar, biraz sonra yanında on iki yaşlarında Alper, yaptığı suçtan dolayı mahcup ve çekingen tavırla içeriye girer)

Başkan — Demiryolu Muhafaza Organı sizi benim huzuruma getirmiş bulunuyor. Buraya niçin getrild ğinizi lûtfen bana anlatır mısınız? Mutlaka bir kabahrtiniz olmalı.

Alper — Bugün okuldan çıktıktan sonra annem beni postahaneye gönderdi, postahaneye çabuk gitmek için demiryolunun altındaki pasajdan dolaşmayıp, üzerinden ve tellerin altından geçtim. Tiren çok uzaklarda olduğu için rahat rahat geçtim, ben geçtikten çok sonra tiren geçti.

Başkan — Demiryolunun kenarlarındaki tellerin niçin yapıldığını biliyor musun?

Alper — Biliyorum, halkın demiryolu üzerinden geçmemesi için.

Başkan — Tamam, üzerinden geçilmemesi, ve senin gibi dikkatsiz çocukların canlarının kurtarılması için ya-

pılmıştır. Bugün tirenin altında kalmadın. Bu yasağı dinlemediğin takdirde, yarın bir kazaya uğrıyabilirsin. Demiryolu Muhafaza Organı, bu çocuk için sen ne ceza düşünüyorsun?

D. Y. O. — Emirlerine itaat etmediği için ceza olarak, Belediye Başkanlığına bir itizar mektubu yazmasını teklif ediyorum.

Başkan — Muvafık mı Organlar?

Bütün Organlar — Muvafıktır Sayın Başkan.

Başkan — Pekalâ, yarın Belediye Başkanına bir mektup yazacaksın ve mektubu postaya vermeden evvel bana getirecektin. Dörtyolağzı muhafaza Organı sıra sizindir, lûtfen raporunuzu okuyunuz.

D. A. O. — Sayın Başkan, raporum Bayan Nesrin hakkında şikâyeti ihtiva etmektedir.

Başkan — Bayan Nesrin derhal huzuruma gelsin, Dörtyol ağzı muhafaza organı lûtfen emir veriniz. (D. A. O. çıkar, biraz sonra yanında on yaşlarında bir kızla tekrar gelir.)

Başkan — Bayan Nesrin, sizi niçin huzuruma getirdiler, lûtfen söyler misiniz?

Nesrin — Bugün çarşıdan eve geliyordum, Dörtyol ağzını geçecektim. işaret memurunun otomobilleri durdurmasını beklemeden yürüdüm.

Başkan — Peki, işaret memurunun niçin orada vazife gördüğünü bilmiyor musun ?

Nesrin — Biliyorum, kazalara mani olmak için.. ama ben koşarak geçtim, bir zarar gelmiyeceğini kestirdim.

Başkan — Kendi tahmininin her zaman seni bugünkü gibi koruyacağını zannediyorsan çok yanılıyorsun kızım. Öyle olsaydı oraya hiç memur koymazlardı, herkes senin gibi kendi kendine kumanda ederek yürürdü. Hem şunu iyi bil ki, eğer bir gün polis memurunun müsaadesini almadan geçerken bir kazaya sebebiyet verirsen, kabahatli yalnız sen olursun. Hiç insan kolunu, bacağını, belki de bütün hayatını bir iki dakika beklemeğe feda eder mi?

Nesrin — Haklısınız, sayın Başkan, bir daha böyle bir düşüncesizlik yapmam.

Başkan — Dörtyol Ağzı Muhafaza organı, siz bu ço-

cuk için ne ceza düşünüyorsunuz ?

D. A. O. — Bu kız Emniyet Direktörünün ziyaretine giderek, yaptığı hatayı anlatsın; bir daha tekerrür etmiyeceğine ve Emniyet nizamnamelerine riayet edeceğine dair kendisine söz versin.

Başkan — Muvafık mı Organlar ?

Bütün Organlar — Muvafıktır Sayın Başkan.

Başkan — Pekalâ, yarın sabahleyin saat dokuzda, Dörtyol Ağzı Muhafaza Organi ile bu vazifeyi ifa edeceksiniz. Okul mıntakaları Muhafaza Orğanı, sıra sizindir, lûtfen raporunuzu okuyunuz.

O. M. O. — Benim de raporum Bay Ünerden şikâyetten ibarettir.

Başkan — Lûtfen emir veriniz buraya gelsin. (O.M.O. çıkar, biraz sonra yanında on iki yaşlarında, yaptığı suçtan dolayı çok müteessir ve mahcup vazivette Ünerle içeriye girerler)

Başkan — Maa'lesef huzurumda kabahatli olarak bulunuyorsunuz; suçunuzu söyler misiniz?

Üner — Bisikletle dolaşırken küçük bir çocuğa çarptım.

Başkan — Okul mıntakasında mı ?

Üner — Okul mıntıkasında, fakat ben bisikletle dolaşırken hiç bir okullu görünmüyordu.

Başkan — Şehrin her okul civarında, okul mıntıkası olduğunu bildiren, asılı beyaz tabelâlar bulunduğunu biliyorsun.

Üner — Evet.

Başkan — Bisikletle dolaştığın yerin de okul mıntıkası olduğunu pekâlâ anlamışsın demek. Bunu bilince bu mıntıkada gezinmemen lâzım değil miydi?

Üner — gezinmek değil, Başkanım, geçip gitmek istedim.

Başkan — Senin küçük mini mini kardeşin yok mu?

Üner — Var.

Başkan — Bu küçük kardeşini düşün. Onu ezip geçmek ister misin? O çocukların hepsi de senin kardeşlerindir. Mıntaka dahilinden bisikletle geçmek icap ederse, inip geçmek lâzımdır. Bir daha da böyle hareket etmeni isterim. Okul mıntıkası Muhafaza Or-

ganı, Bay Üner için ne ceza teklif ediyorsun?

O.M.O. — Biri Okul Baş öğretmenine, diğeri de bisikletle çarptığı küçük çocuğa verilmek üzere iki nektup yazsın, affını rica etsin. Ve bu mektupların ikisini de sahiplerine bizzat kendi elile versin.

Başkan — Muvafık mı Organlar?.

Bütün Organlar — Muvafıktır sayın başkanımız.

Başkan — Kararımızı yerine getireceksin.

Üner — Sizlere çok teşekkür ederim. Gerek Okul Başöğretmenine, gerekse küçük çocuğa böyle bir mektup yazacağımdan dolayı duyacağım memnuniyeti tarif edemem. Bu emrinizi derhâl yerine getireceğim ve bir daha bisiklet üstünde olarak okul mıntıkasından kat'iyen geçmiyeceğim.

Başkan — Bu günkü celseyi tatil ediyorum, bir diyeceğiniz var mı?

Bütün Organlar — Başka bir diyeceğimiz yoktur. (Hep birden ayağa kalkarlar)

Başkan — Şimdi ant içme merasimine başlıyoruz.

Organlar, Çocuklar ve Başkan — Çocuk Esirgeme kurumunun bütün emirlerine, Emniyet ve Belediyenin kanun ve nizamlarına riayet edeceğime, her yerde ve her zaman, kendim gibi, başka çocukların da selâmet ve iyiliklerini düşüneceğime söz veriyorum ve ant içiyorum. (Bu sözler yüksek sesle ve kelime kelime hep birlikte söylenir.)

Başkan — Celse tatil edilmiştir. (Orhan, Ayhan, D. O, ve Başkandan mâdâ diğerleri çıkarlar)

Başkan — Ey çocuklar, Çocuk Esirgeme mahkemesini nasıl buldunuz?

Ayhan — Bu mahkemeniz bize çok şeyler öğretti, bu büyük iyiliğinizden dolayı size çok teşekkür ederiz.

Orhan — Size ne kadar teşekkür etsek azdır. Biz de Çocuk Esirgeme kurumunun üyelerindeyiz, Okulda kaydımız var. Bu kurumun kimsesiz çocuklara nasıl baktığını biliyoruz. Dayımız da bu kurulun azasıdır. Fakat bu yüce teşekküle karşı olan bağımız şimdi daha kuvvetlendi. Bu kuruma yapacağımız her hizmetle kendimizi bahtiyar addederiz.

D. O. — Zannederim şimdi (Çocuk nasıl esirgenir?) mevzuunu işliyebilmek için etraflı malûmat edindiniz?

Orhan — İstifademiz çok büyüktür. Yalnız mevzuumuz için malûmat edinmekle kalmadık, ayrıca çocukları düşüneceğimize ve onları koruyacağımıza ant içmiş olduk. Sonra bu esirgeme düşüncesi bize kanun ve emirlere itaat etmeği öğretmiş oldu.

Ayhan — Eve dömünce ilk işimiz hikâyemize başlamak olacaktır. Şimdi meydana getireceğimiz eser mutlaka birinciliği kazanacaktır.

Başkan — Eserinizin birincilik mükâfatını kazanmasını temenni ederim. Bunun tahakkuku beni çok memnun eder. Buraya kadar gelip çocuk esirgeme mahkemesini dinlediğinizden dolayı da sizlere çok teşekkür ederim. Yazılarınızla yapacağınız hizmetten mâdâ. Mahkememizin nasıl çalıştığını, içtiğiniz andın büyüklüğünü ve ehemmiyetini, fırsat düştükçe arkadaşlarınıza anlatınız. D. O., haydi bu yavruları tekrar evlerine kadar götürünüz.

Orhan ve Ayhan — Çok teşekkür ederiz. Allaha ısmarladık.

Başkan — Güle güle; Mahkememize gene buyrun!..
(Üçü çıkarlarken perde kapanır.)

Bursa kaza ve köylerinde arkeoloji eserleri

NACİ KUM
Müze ve sergiler komitesi başkanı

M. Kemalpaşa Merkezi

A — Lalaşahin paşa türbesi: Murat Hudavendigâr devri ünlü beylerinden olup Sultan Orhanın terbiyet gerdesi sıfatile Murat 1. in Lalası ve padişahlığında Rumeli beylerbeyisi olmuş bulunan Lalaşahin paşa ilk Osmanlı devrinin mühim, tarihî simalarından biridir. Bu zat (Sırp sındığı) harbile, Bosna bozgunluğunda (789-1387) ve Kosova muharebesinde Şehzade Yıldırım Beyazıtla sağ kolda (791-1388) çarpışan Hasan Alp oğludur. Edirne ve Filibeyi fethetmekle kendisine vezirlik verilmiştir. (Tevarihi Âli - Osman, Lûtfi paşa S. 32 haşiye 1) de vefat tarihi (872-1467) gösteriliyorsa da bu tarih Fatih Mehmet zamanına raslıyor ve o devirlerde Lalaşahinden hiç bahsedilmiyor; ayni zamanda paşanın nerede öldüğü de tasrih edilmiyor.

Lalaşahin türbesi çok haraptır. Dört dıvardan ibaret harçlı moloz taş ve tuğladan binanın kapı ve pençere söğeleri mermer yazı ve işlemelidir. Ehram kubbe üzerindeki kiremit çatı çökmek üzeredir. Kapı ve pençerelerden sökülmüş mermer kornişler yerlerde sürünüyor; cephedeki sağ ve sol pençerelerin alt söğelerinde arapça müteselsil ihtiram kelimeleri mahkûktur.

« El'izzüddâim vel'ikbâl vennasır velhamd velmecd essena elcemil el'izzüddâim

1 - Tahtalı köyde eski kale harabesi, 2 - Karacabey hatunu türbesi, 3 - Karacabeyin mezarı, 4 - M. Kemal paşada bir bank fönerer, 5 - Veli baba türbesinde (Mehmet dede - 1190) nın mezar taşı, 6,7 - Çalı köyünde iki çeşme yalağı, 8 - Karacabey harasında bir eser, 9 - Veli baba türbesinde (halife Ahmet dede - 1212) nin mezar taşı, 10 - Karacabeyde künbetli cami.

vel'ikbâl vennasır elömür el-lûtuf vel'amel».

Türbe içindeki mezar, mumyalık halinde kemerli bir zemin üzerine tuğladan örülmüş yarım üstüvanidir. Türbe cephesinde ve mezar dahilinde isim ve tarih taşıyan hiç bir kitabe yoktur. Mahallî idarelerce, bu türbenin açık pençere ve kapılarının örülmesi ve çatının ufak bir tahkim tamiri yapılması muvafıktır.

B — Lalaşahin paşa camisi şimdi meydanda yoktur. Tek bir minaresi mevcuttur; minare kaidesindeki tâlik yazılı kitabede: (1238 tarihinde Seyyit Hacı Mehmet) tarafından yeniden yapıldığı ve kitabenin (Sait el Bursevî) tarafından yazıldığı anlaşılmıştır.

C — Lalaşahin paşa medresesi şimdi ıslah edilmiş, ikinci ilkokul olarak kullanılmaktadır; etrafındaki metrûk kabristan, okula bahçe olmak üzere terkedilmiştir. Buradaki eski mezar taşlarının muhafazası gerektir.

D — M. Kemalpaşanın eski mezarlıklarındaki mühim mezar taşları istinsah edilmiştir.

E — Şeyh Müftü camisi: Kanunî Süleyman zamanında Kirmastıya sürgün gönderilen Şeyh Müftü isminde bir zatın türbesine muttasıl olan caminin kitabesinde (Sâyei - umranvayei - hazreti - padişahîde Şeyh Müftü camii şerifi nâip Şefik beyin delâlet ve ianesi ve hamiyet mendan ahalinin sarfı - nakdi ve amellerile inşa edilmiştir. Sene 1312.) yazılıdır. Minaresi yonu taşlarından, zarif bir eserdir. Minare kaidesinde dört beyitlik kitabe yazılmak üzere hazırlanmış olan mermere ancak son beyit hakkedilmiş:

«Bir geda kıldı tam tarihi - cevherdarı; dini hakka şu minarı 1317 şerefi - bâlâter»

Bu kitabeyi üstteki beyitlerin kazılmamış olmasını, cami imamı şöyle hikâye etmiştir: (Cami ve minare inşası için hayır sahiplerine öncülük eden kaymakam Haydar beyle Naip Şefik beyin isimlerini kitabede zikretmek üzere aralarında ihtilâf ve rekabet hasıl oldu-

ğundan dolayı minare kitabesi böylece isim taşımayan son beyit hâkkedilmek suretile yarım bırakılmıştır.

F — Caminin minaresinin dibine bitişik Şeyh Müftü türbesi: içerisi de yeni tuğlalarla örülmüş üzerleri sandukalı iki mezar vardır. Türbe kapısında ve mezarlarda kitabe yoktur.

G — Ayvaz efendi türbesi: Şeyh Müftü Camisinin şark dıvarına bitişik, üzeri ahşap ve keremit örtülü, molozlu kâgir bir binadır. Türbe dahilinde biri mermer menşurı - müseddes silmeli ve kavuklu muntazam ve diğeri alelâde tahta sandukalı kitabesiz iki mezar vardır. Birinci mezarın baş tarafında: « 1701 tarihinde vefat etmiş olan Mehmet ağa » adlı ümeradan bir zat olduğu anlaşılmıştır. Halk tarafından buraya Ayvaz efendi türbesi denilmesinin sebebini anlayamadım ?.

H — Şeyh Müftü camisi avlusunda, şadırvana yakın karşı dıvar dibinde tezyinatsız büyük, kalker bir lâhit ve bir sütun irisi vardır. 2.43 boy, 0.87 en ve 1.17 yüksekliktedir.

I — Hamidiye mahallesinde Şeyh Müftü mezarlığındaki bazı mezar taşları istinsah edilmiştir.

J — Merkez birinci okul avlusunda iki metre boyunda bir bankföneret gömülmüştür. Nereden çıkarıldığı belli olmayıp, çoktan beri jandarma dairesi önünde durmakta iken Kültür işyarlığınca mektebe kaldırılmıştır. Müzeye naklettirilecektir.

K — Halkevi kâtibi bay Nurettinin evinin bodrumunda, Melde harabelerinden vaktile ev sahibi bir rum tarafından getirilmiş olan ve emsaline ve hattâ parçalarına Hara dahilinde tesadüf ettiğim iki (Fırisedecorative) gördüm. Müzeye naklettirilecektir.

L — M. Kemalpaşaya bir saat mesafede (Derece köy) de Alinin evinde tavus, öküz başı ve kadın şekilleri mahkûk bir taş olduğunu haber aldım. Bunlar da ilkbaharda nakledilecektir.

Kabulbaba köyü

A — M. Kemalpaşaya 15 kilometre doğu güney mesafedeki bu köyde 1056 tarih-

lerinde « Sincan kazası - eski Kirmastı » naipliğinde bulunduğu sırada bir bektaşi dergâhı ihya eden Kabuli babanın türbesi ve türbe avlusunda son zamanlara kadar burada babalık yapmış olan bir kaç zatın kitabeli mezarları vardır. Kabulinin tercümeihali köyde mazbuttur. Buna nazaran: Kabuli Baba 1014 te Edirnede Manisalı Semerci dedenin sulbünden doğmuştur. Hurbeşteli Mustafa efendiden mukaddematı - ulûmu tahsil ederek Rüfaî şeyhlerinden İbrahim Ecelden tarikat ve hilâfet almıştır. Edirnede Haznedar Sinanbey mahallesindeki dergâhında postnişin iken, Dimetokadaki « Kızıldeli » dergâhına girerek Mürteza Babaya intisap etmiştir. 1056 da Bursaya gelmiş, Zeyniler ve Sekeleme dergâhlarında uzlette iken Sincan kazası naibi olmuş ve Sincan kazasının «FUDULFAKI şimdiki Kabul baba» köyünde ihya ettiği dergâhta 1090 tarihinde 76 yaşında vefat etmiştir. Köy bu zatın adını almıştır. Kabulînin mükemmel divanı ve (Musiletül hikâye), (Kenzül esrar) adlı risaleleri olduğu yazılıdır. Bu köy tamamen bektaşidir.

Çamlıca köyü

A — Kabul babaya 3 kilometre güneyde bulunan bu köy, İstanbulun Çamlıcasını andıran güzel bir manzaraya maliktir. Bu köyde de (Veli baba) türbesi vardır. Ahşap çatılı ve moloz duvarlı olan türbe içinde kitabesiz bir mezar vardır.

B — Türbe hariminde 1190 ve 1212 tarihli, mermer ve bektaşi taçlı iki kabir vardır. Bunların birincisinde : " Merhum Halife Seyyit Mehmet dede bin Derviş Ali dede „ ve diğerinde : « Merhum Seyyit Halife Ahmet dede » isimlerini taşıyan manzum kitabeler vardır.

M. Kemalpaşada Ayas paşa vakfiyesi

Halkevi başkanı B. Mustafa Niyazi Canıtez tarafından bir arazi davası dolayisile aslından istinsah ve tercüme ettirilip noterlikçe 1937 senesi mart ayının 10uncu çarşamba günü tasdik edildiği şerh verilmiş olan bu vakfiyenin sahibi (Ayas kö-

yünde Ayas beyin oğlu İbrahim bey ahfadından İbrahim oğlu Mehmet Ayas)tır.

Başkumandan Yusuf oğlu Ayas bey tarafından «Haydarlar» a bağlı « Sarı » nahiyesinde olan « Erdir » denilen köyün bütün hududile birlikte ve bundan sonra « kıblesi Haydarlar, şarkı Hasanağa köyü arazisi, şimalen « Koyun Hisar » köyü arazisine, garben « Ömerce » köyü arazisine hududu bitişik olan ve (Gölbaşı) denilen yere yakın bulunan « Erdavut köyü » nün umumunu her şeyile, Allah rızası için vakfettiği ve nezaret hakkı Sinan beyin öz evlâdına ve bunlardan aklı başında, iyi huylu olan erkek evlâdına mahsustur; diye 9 şahit huzurunda 17 şevval 896 tarihinden Vakıf hücceti - şer'î ile tesbit edilmiştir.

Melde harabesi

Şimdiki Melde denilen mahal, Karacabeye 13 kilometre mesafede Merinos koyunları yetiştirme ağıllarının bulunduğu istasyondur. Ağılların civarında kadim bir su menbaı vardır. Eski harçla dondurulmuş bir su yolu içinden akmaktadır. (Miletopolis) adındaki memleket, bu civardaki arazinin toprakları altında yattığı şüphesizdir. (Hamamlı) ve (Kabaağaç) mevkilerinde eski eser bakiyelerine tesadüf etmekle beraber, bunlar Haraya ve Uluabat ve Karacabeydeki inşaat için buraların bütün taşları yerinden kaldırılmıştır.

Karacabey Harası

Cümhuriyetin büyük ve verimli ıslah ıstasyonları ile geniş ova ortasında yükselen bu müessedeki tetkikatı ayrıca yazmak lâzımdır. Şimdi yalnız buradaki asarıatikayı bildirmekle iktifa ederim.

A - Haranın Çiçekhane bahçesinin bir kenarında müteaddit sütunlara, başlıklara ve firiz dekoratiflere ve mimarî parçalara tesadüf ettim. Bu eserlerin, vaktile (Kabaağaç) denilen mevkiden getirilmiş olduğunu Hara bahçıvanı söylemiştir. Bunların çoğu müzeye konmağa değer şeyler olup ilkbaharda nakilleri temin edilecektir.

Karacabey Merkezi

A - Mihalıç adını, fâtih

(Tayı Karacabey) adına çevirerek, yeni kurağlarla süslenmekte olan bu kasabada ilk tetkike değer eserler şüphesiz (Karacabey İmaret Camisi), (Karacabey Türbesi), (Karacabey Hatunu türbesi)-dir. İmaret camisi: Kitabesine göre: 861 hicret yılında Karacabey tarafından yaptırılmıştır. Bu cami, muhteşem bir türk âbidesidir. Maalesef kıble duvarı temamen yıkılmış, büyük kubbesi çatlamış, nefis mermer dekorla süslü yazlık kısmı hâk ile yeksan olmuştur.

Bursa merkezindeki Yeşil ve Yıldırım camilerine benzer divanhaneleri muhtevi bulunan bu caminin inşa malzemesinin en mühim kısmını (Miletopolis) şehrinin enkazı arasından nakledilmiş mermerler teşkil eder. Şimdi bir çoğu yerlerde yatan bu mermerlerin çoğunu, evelce bir belediye reisi kasaba içine naklettirerek her hangi bir yapıda kullanmak istemiş ise de derhal mani olunmuştur. Bu taşlar şimdi Belediye avlusundadır. Bu değerli âbidenin olduğu gibi korunması için hemen tedbir alınmalıdır.

B — Karacabey mezarı: Camiye bitişik, vaktile bir kümbet içerisinde iken kubbesi ve bir yan duvarı yıkılarak açıkta kalan Karacabeyin mermerden yapılmış mezarı taşları olduğu gibi durmakta ise de baş ucu taşının dibinde yakılan çıra ateşinden ve islerinden hayli müteessir bulunmaktadır. Mahalle çocukları, kasaba haricinde kalmış olan bu âbideleri köstebek gibi delik deşik etmişlerdir. Buranın muhafaza altına alınması gerektir.

Mezartaşı kitabelerinin fotografları alınmıştır. Kitabede:

«Büyük emîr Karaca bin Abdullah, sultan Mehmed ibni sultan Muradın zamanında Belgrad gazasında şehid olduğu, şaban ortası 866» yazılı olduğuna göre ve Belgrad fethinin 861 tarihinde vuku bulduğuna nazaran, mezkûr harpte şehid olan Karaca'nın kemikleri sonradan buraya getirilerek zevcesi tarafından defnedildiği bizce muhakkaktır.»... Ve hattâ Rumeli Beylerbeğisi Tayı Karaca Paşa ol ma'rekede darbi top ile (beyit) Şehadet şerbetini eyledi nuş Cihan gavgasını etti feramûş»

(Nesir) Paşayi merhumun mansıbı Mahmud Paşaya zamime kılınub vezaretle beylerbeyiliğini cemeyledi. "(Solakzade Tarihi).

C - Karacabey Hatunu Türbesi : Camisinin garp tarafından, camiden biraz ayrıca yapılmış olan dört satıhlı ve yarım küre kubbeli türbenin kapı ve pençereleri açıktır. İçeride tuğla örgülü bir mumyalık, satıh üzerine yine tuğladan örülmüş yarım üstüvane şekilli bir mezardan başka taş yoktur. Ancak türbenin kapı kitabesinde:

" Hâzâ türbet - el Hatun Karacabey

Li celiha Ahmed Bey ellezi

Sâyehu imaretehu sene seb'a seb'în ve semane miete „

İbareleri mahkûktur. Şu hallere göre, cami 861 de, Karacabey mezarı 866 da ve Karacabey hatunun türbesi ise 877 de yapılmışlardır.

D — Kümbetli Camisi: Eski eserlerden olduğu anlaşılan bu camide kitabe yok ise de içerisinde, divanhane kapısının üst söğesinde bulunan Greko-Romen yazılı beyzî sütundan ve bu oda dahilinde açıkta bulunan bir kitabeden bu camide de eski harabe malzemesi kullanıldığı anlaşılmıştır. Camideki bir mukavva levhada, tamir tarihini taşıyan 3 beyit vardır: "Kadi seyd Ali himmetile bu yüce mescid lûtfıhak ile 1304 te tamir edildi „ mealindedir.

E — Hamidiye mahallesinde 16 numaralı sokak nihayetinde tesadüf ettiğim bir dört köşeli taşta da bir yüzde 2 satırlık Greko-Romen kitabe vardır. Bu eserin bir ölü statüsü kaidesi olduğu bellidir. Müzeye naklettirilecektir.

F — Karacabey kasabası içerisindeki selvili, eski memezarlıklarda çok dikkate değer Osmanlı ricaline ait mezartaşları istinsah eyledim.

Ulubat — Lopadium

A — Rindacos, yani Kirmastı çayının Ulubat gölüne döküleceği yerde bulunan bu mevki Bursa çevresini (Sarazen) lere karşı müdafaa için (Aleksi Komnen) tarafından tesis edilmiştir. Burası eskiden bir şehir olmaktan ziyade bir müstahkem mevki idi. 1330 milâdî yılında Karasi Beyi üzerine, Emir Tursun ile birlikte giderken Sultan Or-

han tarafından fethedilmiştir. Burada bir çok eski eser artıklarına rasgeldim. İçlerinde müzelik parçalar çoktur. Bu havalide ayrıca işlenmek gerektir.

Issız Han

Ulubat gölü kenarından geçen eski (Roma - Bizans - Osmanlı) ulu yolunun üzerindeki bu kervansaray, sekeneden uzak ve hakikaten ıssız kaldığı için sapsaglam duruyor... Demek ki geçmişlerin bıraktığı değerli âbideleri tahrib eden asırlar, zamanlar, fırtınalar değil bizzat ayni zamanda kurucu olan, insan elleridir. Ne yazık.

Bu han Ulubattan Bursaya gelirken 5 inci kilometrededir. Bu han Orhanın kardeşi (Alâettin paşa) tarafından yaptırılmıştır.

Düzmece Mustafa Edirneden Bursa üzerine, Marat II. aleyhine kalkıp gelirken Murad II. olanca leşkeriyle Bursadan çıkıp bu kervansaray yanına geldi ve Ulubat köprüsünü kesti. Tokatta mahbus olan (Mihal oğlu Yahşi Bey) i buraya getirtti; Bu suretle Düzme Mustafanın ordusunda ve maiyetinde bulunan Rumeli beylerini Yahşı Bey vasıtasıyle tekrar kendidine celbederek, Düzmece Mustafayı hezimete uğrattı ve nihayet Edirnede astırdı.

İşte, Bursa İli doğuşunun tarihî hadiselere sahne olan bir çok köşelerindeki tetkiklerimizin hulâsası da böylece tamamlanmış oldu.

Bursa Halkevinin son iki aylık çalışmaları

Halkevimizin son iki aylık çalık çalışmaları, ehemmiyetli bir faaliyet safhası olarak kaydedilmeğe değer. Bunları sırasile yazıyoruz:

Resim ve fotoğraf sergileri:

Halkevlerinin sekizinci yıldönümü münasebetile 24 şubattan 10 marta kadar devam etmek üzere açılan on beş günlük Resim Sergisi, her senekinden daha büyük bir rağbetle karşılanmıştır. Ar şubemizin Resim atelyesi tarafından hazırlanan ve yeni Halkevi binasının üst salonunda açılan sergiyi 30,000 kişi ziyaret etmiştir.

Bu seneki sergi, gerek talebe ve resim sayısı, gerekse resimlerin sanatça ileriliği bakımından, üstün bir mahiyet taşıyordu Sergide 47 gencin 313 resmi teşhir edilmiştir. Bunlar: portre, natürmort, peyzaj, desen ve afiş gibi, resmin muhtelif branşlarına ait eserlerdi. Portrelerin sayısı dikkati çekecek derecede artmıştı. Erzincan zelzelesi gibi, milletin kalbini çok derinden yaralayan büyük felâketin acı ilhamı ile hareket ederek, fırçalarını bu sahada deneyenlerin eserlerine de rastlanıyordu. Peyzajlar, her mevsimi ayrı ayrı bir sanat heyecanı veren Bursa ve Uludağın güzelliklerini tesbit ediyordu.

Sistemli ve şevkli bir çalışmanın bütün güzel vasıflarını vüzuhla gösteren sergi, çok beğenildi. Bir jüri heyeti, kapanış günü, tablolar arasında bir seçme yaptı ve Mesut Erdenin „Portre ve gül"ünü birinci, Faik Ünsalın «Peyzaj ve natürmot»unu ikinci, Nihat Bozkayanın «Portre»sini üçüncü kabul ederek, eser sahiplerine 30,20 ve 10 liradan ibaret teşvik mükâfatını verdi. Gene ayni zamanda açılmış olan Fotograf sergisinin birinci ve ikincisine de ikramiye verildi.

Konferanslar:

C. H. Partisi genel sekreterliği tarafından tertip edilen konferans serisi, muhitimizde ehemmiyetli bir kültür hareketi meydana getirmiş ve hatiplerin muhtelif konular üzerinde verdikleri malûmat, halkımızı yakından ilgilendirmiştir.

İlk konferans 25-3-940 pazartesi günü saat 20,30 da B. Nihat Erin tarafından, Halkevi Gösterit salonunda verilmiştir. „Milletler Cemiyeti nedir?." sorusunun cevabı, konferansın mevzuunu teşkil ediyordu.

B. Nihat Erin, bu çetin konuyu, yumuşak ve toplu bir çevre içinde çok güzel hulâsa etmiştir. İkinci konferansı, Bursa Lisesinin yetiştirdiği genç doçent B. Şinasi Altındağ, martın 29 uncu cuma günü verdi. Mevzu: «Osmanlı tarihinin bazı karakteristik vasıfları» idi.

30 Mart cumartesi günü akşamı "Beden terbiyesi, seciye ve mizaç arasında münasebet„ isimli konfırans, B. Mümtaa Turhan tarafından verilmiştir. Bu konferans bizi yeni ilim teorilerinden haberdar etti. Martın son gecesi: "İnsanın tekâmülü„ mevzuunu izah eden B. Muzaffer Şenyürek de, antropolojinin esas ve istikametinden bahsetmiştır.

Konferansların en alâkalısı, denilebilir ki B. Ali Nihat Tarlanın «Şair Fuzulî» ye ait konferansı olmuştur. 3 Nisan çarşamba günü verilen bu konferans çok kalabalıktı. Bilhassa öğretmen ve talebenin, not alarak, konferanstan azami şekilde istifade ettikleri görülüyordu.

5 Nisan cuma günü akşamı B. Tarık Artel: «Türkiyede fizikî tedrisatın inkişafı» mevzulu konferansını verdi. 27 Nisanda da B. Suheyp Derbil «İdarî davalar» hakkındaki mevzuunu alâka ile dinletti. Bu konferanslardan mayısta devam edenleri, gelecek sayımızda yazacağız.

Bunlardan başka, Vilâyetin daveti üzerine şehrimize gelen Tapu ve Kadastro umum müdürlüğü fen müşaviri yüksek mühendis mimar B. Mitat Yenen de, 11 Nisan çarşamba günü Halkevi solonunda «Türkiye şehirlerinin imarı davası» nı anlatmış ve izahatını projeksiyonla tamamlamıştır.

Köy spor yuvaları:

C. H. P. genel sekreterliği tarafından tamim edilen esaslara göre, Bursa köylerinde Halhevi adına birer Spor yuvası kurma teşebbüsüne 21 Nisandan itibaren başlanmıştır. Evimizin spor komitesi, Gürsu köyünden başlamak üzere Demirtaş, Günoğdu ve Çalı köylerine ayrı ayrı gitmiş, buralarda köylü ile temes ederek maksat hakkında gençlere izahat vermiştir. Köylümüzün büyük bir şevkle karşıladığı Spor Yuvaları derhal kurulmuştur. Yuva kurumları, ilk iş olarak 19 Mayıs bayramına dörder atletle iştirak edeceklerdir. Önümüzdeki aylarda dağ köylerinde de teşkilâta başlanacaktır. Şimdilik dör köyde kurulan Spor Yuvalarının kaptan heyetlei şöyle teşekkül etmıştir:

Gürsu köyü: - «Gürsu Halkevi spor komitesi tarafından idare olunacaktır.»

Demirtaş köyü: — Başkan: İbrahim Karaca, sekreter: Kâmil Çekiş, güreş kaptanı: Hüseyin Başak, atletizm: Hasan Uçak, avcılık: Mehmet Vuran.

Gündoğdu köyü: — Başkan: Mehmet Soyer, sekreter: Osman Kara-

baş, güreş: Salim Avcı, atletizm: Yakup Bural, avcılık: Hüseyin Ulusoy, bişiklet Kâmil Kıran.

Çalı köyü: — Başkan: Ali Demirel, sekreter: İsmail Yünkuş, güreş: Mehmet çavuş Koyun, atletizm: Mehmet Girgin, avcılık: Hüseyin Ateş, bisiklet: Eşref Ünder, voleybol: İsmail Yünkuş.

***Komite seçimleri*:**

Nisan içinde Halkevi komite seçimleri yenilenmiş ve komiteler şöyle teşekkül etmiştir:

DİL - TARİH KOMİTESİ:

Bay Nâzım Yücelt (Başkan)
„ Dr. Şemesttin Dora
„ Mümtaz Ergin (Mümessil)
„ Ali Ulvi Boysan
Bayan Muzaffer Alper
Bay Remzi Selen (Mümessil)
“ Süreyya Öğünç
„ Vecihi Aykaç
“ Şevket Alpay

GÖSTERİT:

Bay Hulki Kurtkaya (Başkan)
“ Nurettin Soyoğul
“ Ekrem Çalışkan
“ Nedim Kural
“ Mahmut

A R:

Bay Hüsnü Ortaç (Başkan)
“ HulûsiKaradayı(Mümessil)
„ Kenan Özbel
„ Esat Bilenoğlu
Bayan Nezihe Ülken

NEŞRİYAT:

Bay Namdar Karatay (Başkan)
Bayan Zehra Budunç (Mümessil)
Bay Nizami Nefesli
“ Hüsamettin Arıkan
„ Enver Atafırat

SOSYAL YARDIM:

Bay Fahir Komman (Başkan)
“ Aziz Duru (Mümessil)
“ Dr. Niyazi Bayatlı
„ Hulûsi Köymen
„ İsmail Kulen

SPOR:

Bay Turgut Karatal (Başkan)

KÖYCÜLÜK:

Bay Fadıl Keyder (Başkan)
“ Vedat Pınar (Mümessil)
“ Ömer Fevzi
“ Erturan Uğuralp
Bayan Nadire Ölçmen

DERSHANE:

Bay Sami Argüden (Başkan)
“ Murat Alp (Mümessil)
“ Sakin Benker
“ Kâzım Kayaalp
“ Celâl Uzmen

MÜZE:

Bay Naci Kum (Başkan)
„ Niyazi Arda (Mümessil)
„ Hadi Özsoy

Gösterit kolumuzun turnesi :

Bursa Halkevi Gösterit kolu, genel sekreterliğin tertip ettiği ilk yurt gezisine 20 Nisanda çıkmış ve bu geziyi 30 Nisanda birtirmiştir. Sekizi erkek, beşi bayan arkadaştan terekküp eden on üç kişilik Bursa Halkevi gösterit gurubu ilk olarak Kütahyayı ziyaret etmiş ve sırasile Afyon, Burdur, İsparta, Denizli, Nazilli ve Aydın Halkevlerinin sahnelerinde «Hissei şayia» piyesini temsil eylemiştir.

Her uğradığı yerde içten bir misafirperverlikle karşılanan ve başarılı gezisini samimi bir kardeşlik havası içinde bitiren gösterit kolumuzun, bu geziden istifadesi pek büyük olmuştur. Komşu vilâyetler, bu temasların temadisini dilemişler ve bundan Türk kültürünün çok faydalandığını ifade etmişlerdir.

İtizar :

Yazı çokluğundan otürü "Bursa şer'î mahkeme sicilleri" bu sayımıza konamamıştır. Özür dileriz.

Resim sergisinden görünüşler

Resim sergisinde birinciliği « üstteki portre » ve ikinciliği « alttaki natürmort » kazanan eserler.

Aylık konserlerden birinde dinleyiciler ve orkestra

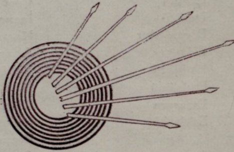
Gösterit kolunda çalışanlardan bir grup : Zor nikâh temsilinde

Gösterit faaliyeti : Zor nikâhtan bir kaç sahne

Halkevi dergileri :

Çıkaran Halkevi	Derginin adı
Adana	Görüşler
Afyon	Taşpınar
Amasya	Yeşilırmak
Antalya	Türk Akdeniz
Artvin	Çoruh
Bafra	Altın yaprak
Balıkesir	Kaynak
Burdur	Burdur
Bursa	Uludağ
Çorum	Çorumlu
Denizli	İnanç
Diyarbakır	Karacadağ
Elâzığ	Altan
Eminönü	Yeni Türk
Eminönü	H. B. Haberleri
Erzurum	Atayolu
Eskişehir	Halkevi
G. Antep	Başpınar
Giresun	Aksu
İsparta	Ün
İzmir	Fikirler
Kayseri	Erciyaş
Konya	Konya
Manisa	Gedis
Mersin	İçel
Milâs	Yeni Milâs
Muğla	Muğla
Niğde	Akpınar
Niksar	Ülker
Trabzon	İnan
Samsun	XIX Mayıs
Sinop	Dıranaz
Sivas	IV Eylül
Urfa	Ocak
Yozgat	Bozok
Zonguldak	Karaelmas

10 Kuruş

Bursa: Vilâyet Matbaası